הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר זרעים

משנה למלך על משנה תורה, הלכות תרומות

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות תרומות

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-תרומות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ה 5
הלכה יא 5
הלכה טז 6
הלכה כב 6
פרק ב 6
הלכה א 6
הלכה ב 6
הלכה ח 6
הלכה ט 7
הלכה יא 7
הלכה יג 7
הלכה יד 8
פרק ג 11
הלכה ג 11
הלכה ד 12
הלכה ו 12
הלכה יג 12
הלכה יז 16
פרק ד 17
הלכה א 17
הלכה ב 17
הלכה ג 19
הלכה ה 19
הלכה ו 19
הלכה י 19
הלכה יב 19
הלכה יג 19
הלכה יד 19
פרק ה 20
הלכה ה 20
הלכה ח 20
הלכה יג 20
הלכה יז 22
הלכה יח 27
הלכה כו 27
פרק ו 27
הלכה א 27
הלכה ו 28
הלכה יב 28
פרק ז 28
הלכה א 28
הלכה ג 29
הלכה י 29
הלכה יד 29
הלכה יז 30
פרק ח 36
הלכה טו 36
פרק ט 37
הלכה ב 37
הלכה ד 38
הלכה ו 38
הלכה ז 38
פרק י 38
הלכה א 38
הלכה ד 38
הלכה ה 39
הלכה יד 39
הלכה יח 39
פרק יא 41
הלכה ו 41

הלכה ח 41
הלכה ט 43
הלכה טו 44
הלכה יז 44
הלכה יח 44
הלכה כא 44
הלכה כב 45
פרק יב 45
הלכה א 45
הלכה ז 46
הלכה יח 46
הלכה כ 46
הלכה כב 46
פרק טו 46
הלכה ב 46

פרק א

הלכה א

התרומות והמעשרות כו'. הנה הרב לח"מ בפרק י"ט מהלכות סנהדרין תמה על רבינו למה לא מנה כאן הלאו של ולא תחללו את קדשי בני ישראל שהיא אזהרה לאוכל מן הטבל ע"כ. וכבר הביא רבינו לאו זה בתחלת הלכות מאכלות אסורות כי שם ביתו:

הלכה ה

ולא פטרום מן התרומה כו'. עיין בחידושי ה"ר עראמה ודוק. ועל מ"ש רבינו שרבינו הקדוש נמנה על אשקלון ופטרה כתב מרן דלא הוזכר בירושלמי ובתוספתא דאהלות פ' ח"י הביאה הר"ש בפרק בתרא דאהלות משנה ח' אמרינן בהדיא דרבי נמנה על אשקלון ופטרה. ומה שהקשה עוד מרן דאמרינן בירושלמי דרבי התיר קסרין ותמה על רבינו ז"ל שהשמיטו, מן התוספתא הנזכר נראה דקסרין התירוה שלא במנין וכתב הר"ש דמעצמן התחילו לנהוג בה היתר ולפוטרה ממעשר ומשביעית אע"פ שלא נמנו חכמים להתירה במנין ע"כ:

הלכה יא

ומעשר הוא שלו מפני שהוא אומר ללוי כו' באתי מכח איש שאין אתם יכולים ליטול ממנו כלום. בתשובת מהרימ"ט ח"א סי' פ"ה האריך בזה ומסיק וז"ל לכך נראה דלא מהני לן הך טעמא אלא הכא גבי מעשר ובלוקח מן העכו"ם דמן התורה כל לוקח פטור מן המעשר כו' הלכך בלוקח מן העכו"ם אין טעם לחייב הלוקח הואיל והוא פטור מדין תורה וגם לא הפסיד את הלוים כלום דאמר אתינא מכח גברא דלא מצית לאישתעויי דינא בהדיה כו' יע"ש. ותימה דמימרא דר' חנינא אוקמוה בגמרא דמרחינהו ישראל דאי לא אינו חייב לעשר משום דדגנך ולא דגן עכו"ם ולוקח קודם מירוח חייב מן התורה ולא נמעט מתבואת זרעך אלא לוקח לאחר מירוח וכמ"ש התוס' בספ"ק דבכורות ובפ' השוכר את הפועלים (דף פ"ח) ובלוקח קודם שנגמרה מלאכתו כתב רבינו בפירקין דמעשר ראשון שלו משום דאתי מכח גברא דלא מצית לאישתעויי דינא בהדיה ובפ"ב מהלכות מעשר כתב דאם נגמרו ביד לוקח חייב מן התורה. עוד אני תמיה במה שכתב שלא פטרה תורה ללוקח אלא ממעשר ראשון אבל לא מתרומה ותרומת מעשר שהרי התוס' בספ"ק דבכורות הקשו עלה דההיא דטבלים שאתה לוקח מן העכו"ם מהא דתבואת זרעך ולא לוקח והא דטבלים מיירי בתרומת מעשר וכדיליף לה מדכתיב ואל הלוים תדבר וגו' משמע דס"ל דאף בתרומת מעשר לוקח פטור ומדברי הטיו"ד סימן של"א משמע דאף

מתרומה פטור הלוקח וכן הכריח שם מרן וכתב דמה שרבינו לא הביא דין הלוקח אלא בהלכות מעשר הוא משום דקרא גבי מעשר כתיב וצ"ע:

הלכה טז

קנה קרקע מן העכו"ם בסוריא כו'. במתני' תנן ולוקט כדרכו והולך ר"י אף ישכור פועלים וילקט ע"כ ופי' המפרשים דלת"ק אסור לשכור פועלים והלכה כת"ק ורבינו השמיט כל זה ועיין בתיו"ט:

הלכה כב

פירות א"י שיצאו ח"ל כו'. דין זה דפירות א"י שיצאו ח"ל הוא מחלוקת ר"א ור"ע רפ"ב דחלה דתנן ושיצאו מכאן לשם ר"א מחייב ור"ע פוטר והלכה כר"ע ומחלוקת זה הוא דוקא כשהחיוב היה בח"ל כגון שגלגל העיסה ומירח הכרי בח"ל בזה הוא דפטר ר"ע משום דאזיל בתר קביעות למעשר אבל אם גלגל העיסה ומירח הכרי בא' בזה פשיטא דאליבא דר"ע אף שיצאו ח"ל חייבין בחלה ובמעשר מן התורה דהחיוב שנתחייבו בהיותם בארץ לא פקע מינייהו. ועיין לקמן פי"ג מהלכות מעשר דין ד' ודין י':

פרק ב

הלכה א

כל אוכל אדם הנשמר וכו'. כתב מרן ומשמע לרבינו שחייבים מן התורה כו' ועיין במסכת פרה פרק י"א משנה ג' ועיין לקמן פרק א' מהלכות מעשר שני דין ג' ועיין בפרק ט' דבכורות (דף נ"ד) דמוכח התם דמאי דלא כתיב בתורה אין חיובו כי אם מדרבנן וצ"ע ועיין שם בתוספות שהאריכו בזה ועיין ברש"י פרק הערל (דף פ"א) ד"ה שאני שונה ובמ"ש התוס' שם ד"ה מאי ועיין בפ"ג דעירובין (דף ל"ב) ד"ה תאנים ועיין ברש"י פ"ק דקידושין (דף ג') ועיין במה שרמזתי לקמן פ"ג דין ג' ודוק ובתוס' פ"ה דכתובות (דף נ"ז) ד"ה קסבר ובפ"ט דמציעא (דף פ"ט) ד"ה והבודל וברש"י פ"ב דכתובות (דף כ"ה) שכתב בתרומה דרבנן אכול תרומה פירות האילן וירק תרומה דאורייתא דגן תירוש ויצהר והכי כתבו התוספות בפ"ק דיו"ט גבי עצים שנשרו מן הדקל בשבת כו':

הלכה ב

הכרשינין אע"פ שאינם מאכל אדם כו'. עיין לקמן פ"א מהלכות טומאת אוכלין דין ט':

הלכה ח

התלתן אע"פ שאינו אוכל וכו'. עיין לקמן פרק י"א דין ט' ופרק י"ב דין ז':

הלכה ט

ואם עשה מהם גורן בשדה וכו'. עיין במ"ש הראב"ד ריש פ"ב מהלכות מעשר ובמ"ש מרן שם ועיין במ"ש הראב"ד בפ"ז מהלכות מעשר דין י' ובמ"ש לקמן בדין י"ב השגה המתחלה הפקיר קמה כו' ודוק. ויש להסתפק בהא דקי"ל דפאה פטורה מן המעשר אם פטור זה הוא משעה שהפריש או דילמא לאחר שזכו בה העניים ונפקא מינה דאם הפריש ובא עשיר ולקח פאה בערמה באומרו שהיה עני או באונס אי חייב העשיר להפריש מעשר ואם לא הפריש חייב משום טבל דאי אמרת דמשעה שהפריש נפטר א"כ עשיר זה פטור לפי שלא לקח כי אם דבר הפטור ואי אמרת דלא מפטר כי אם אחר שבא ליד עני א"כ זה העשיר חייב לעשר וראיתי בסוף פרק השולח דרבה רצה להוכיח דאין קנין לעכו"ם בא"י מדתנן בפ"ד דפאה הלקט והשכחה והפאה של עכו"ם חייבין במעשר אלא א"כ הפקיר דמאן אילימא דישראל ולקטינהו עכו"ם אלא א"כ הפקיר הא מיפקרי וקיימי אלא לאו דעכו"ם ולקטינהו ישראל לא לעולם דישראל ולקטינהו עכו"ם נהי דאפקרינהו אדעתא דישראל אדעתא דעכו"ם מי אפקרינהו ע"כ, הרי הדבר מבואר דעכו"ם דלקט פאה חייבת במעשר ואי אמרת דמשעה שהפרישה נפטרה א"כ הפאה שלקט העכו"ם נמי פטורה וא"כ הוא הדין נמי דאם לקחה עשיר דחייבת כללו של דבר כל שלא באה לרשות עני דזכי ליה רחמנא חייבת וכי תימא תיקשי הא דתנן שבלת של לקט שנתערבה בקציר דצריך להביא ב' שבלים כו' כי היכי דלא ליפרוש מן הפטור על החיוב ואי אמרת דלא נפטרה כי אם אחר שבאה ליד העני אף השבלת של לקט חייבת כיון שלא באה ליד עני הא לא קשיא משום דאפשר דשאני לקט מפאה שתלויה בדעתו של בעה"ב:

הלכה יא

וכן ההפקר פטור כו'. כתב מרן ומ"ש רבינו בלשון אפילו משום דהוה אפשר למיסק אדעתין וכו'. וכבר הוזכרה סברא זו בירושלמי פ"ד דפאה הלכה ט' והביאו הר"ש יע"ש:

הלכה יג

נתערב דבר שחייב בתרומה בדבר שאינו חייב כו'. גרסינן בתוס' פ"ד דדמאי מצרפין פירות ח"ל על פירות שביעית כדי שירבו על פירות מוצאי שביעית לפוטרן מן המעשרות ועיין בתשובת המבי"ט ח"א סי' כ"א ודוק. ומ"ש רבינו כגון זיתי ניקוף כו'. עיין בתשובת מהרימ"ט ח"א סימן י"ח:

הלכה יד

והטמאה יהנו בשריפתה אם היה שמן מדליקין אותו כו'. כל אלו הדברים בין הדלקה בין הסקה אסור לזרים ואע"ג דתרומה אינה מאיסורי הנאה מ"מ הנאה של כילוי אסור בתרומה: תנן בסוף מסכת תרומות מדליקין שמן שריפה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמבואות האפלים ועל גבי החולין ברשות כהן ע"כ. ודע דמתני' איירי בתרומה של ישראל שנפלה לו מבית אבי אמו כהן ואף שהיא שלו לא הותר לו להדלקה ואע"ג דתרומה אינה מאיסורי הנאה וכדאיתא בפרק כל שעה עלה כ"ג מ"מ כבר הסכימו הראשונים ז"ל דהנאה של כלוי כגון הדלקה ודכוותיה אסור וכמו שנבאר, ואם איסור זה דהנאה של כלוי הוא מן התורה נחלקו בו אבות העולם והנה התוס' בפרק במה מדליקין עלה כ"ו ד"ה אין כתבו דילפינן לה מטבל דאמרינן התם אין מדליקין בטבל טמא דאמר קרא ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה מה תרומה טהורה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך אף תרומה טמאה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך והכוונה דכי היכי דתרומה טהורה לא הותר אכילתה כי אם משעת הרמה ואילך אבל קודם לכן לא משום דטבל אסור באכילה אף תרומה טמאה אכילתה דהיינו הדלקה וכיוצא בו לא הותר כי אם משעת הרמה ואילך אבל קודם לכן לא משום דטבל אסור בהנאה של כלוי אבל שאר הנאות שאינם של כלוי שרו בטבל והא דלא אמרינן אף טבל טמא אין לך בו שום הנאה כי אם משעת הרמה כבר כתב רבינו שמשון בסוף תרומות דדומיא דתרומה טהורה מרבינן תרומה טמאה וכי היכי דגבי תרומה טהורה מאי דאמרי' מה תרומה טהורה אין לך בה אלא משעת הרמה הכוונה היא אכילה שהרי לא ידענו דטבל אסור בהנאה וע"כ הכוונה היא על האכילה דלא הותרה כי אם משעת הרמה אבל קודם לא דטבל אסור באכילה כי מרבינן נמי מהיקשא תרומה טמאה היא באכילה ואכילה לא אפשר דהא תרומה טמאה אסורה באכילה ע"כ מיירי דומיא דאכילה שהיא ההדלקה וכיוצא בה שהיא הנאה של כלוי וכעין זה כתבו התוס' בפרק אלמנה לכהן גדול עלה ס"ו ד"ה כרשיני דההיקש הוא בזה האופן מה תרומה טהורה עיקר הנאתה דהיינו אכילה אינו אלא משעת הרמה אף תרומה טמאה עיקר הנאתה אינו אלא משעת הרמה ואילך ועיקר הנאתה דתרומה טמאה אינו אלא הדלקה ודוגמתה ממעטינן קודם הרמה דהיינו הנאה של כלוי דומיא דהדלקה ואיסור תרומה בהנאה של כלוי מהאי היקשא הוא דהוקשו תרומות זו לזו וכי היכי דתרומה טהורה נאסרה עיקר הנאתה לזרים כך תרומה טמאה נאסרה עיקר הנאתה דהיינו הדלקה לזרים והדר יליף תרומה טהורה מטמאה דמה טמאה נאסרה

הנאה של כלוי כך טהורה כי היכי דהדר יליף טבל טהור מטבל טמא וכמו שכתבו התוספות וכתבו דטעמא דאסור לישראל להאכיל לבהמתו כרשיני תרומה הוא מהאי טעמא משום דהוי הנאה של כלוי וכן כתבו בפרק כל שעה עלה ל"ד. והנה מתוך מה שכתבנו נראה דס"ל לתוס' דאיסור הנאה של כלוי בתרומה הוא מן התורה ועיין בפ"ק דפסחים עלה ט' ד"ה כדי שתהא בהמתו אוכלת ודוק. אך הר"ש בסוף הלכות תרומות הכריח דאיסור הנאה של כלוי בתרומה אינו אלא מדרבנן והכריח זה מכמה מקומות חדא ממאי דאמרינן בירושלמי דמאי דתנן במתני' ברשות כהן לא קאי כי אם לחולין דסמיך ליה הא קמייתא אפי' שלא ברשות כהן ואי אמרת דאיסור הנאה אינו אלא כי אם מדרבנן ניחא די"ל דבצורך רבים לא גזור אלא אי אמרת דמדאורייתא אסור איך התירו חכמים איסור תורה משום צורך רבים. הן אמת שהתוס' בפרק כל שעה עלה ל"ד ובריש פרק אלמנה כתבו בהדיא דרשות כהן קאי לכל השנויים במשנה עוד הכריח הר"ש מהא דאמרינן בירושלמי בת ישראל שנכנסה להדליק מכהנת טובלת פתילה בשמן שריפה ומדלקת והטעם הוא משום דלא אחמור כולי האי אך אם הוא איסור תורה אין לחלק כלל ובירושלמי אמרו עלה דהך דבת ישראל שעת משלחת זאבים היתה והתירו משום סכנה ושוב לא אסרוהו ואי אמרת דאיסורו איסור תורה וכי בדידהו תליא מילתא וכיון שעברה הסכנה חזר הדבר לאיסורו. עוד כתב הר"ש דלפ"ז ניחא ההיא דאמרינן בפרק כל שעה אבא שאול גבל של בית רבי היה והיו מחמין לו חמין בחטים של תרומה ור"ת כתב דהיינו לכהנים של בית רבי אך לסברת הר"ש אף שנאמר שהיה לצורך זרים ניחא דצורך רבים היו שרוב תלמידים סמוכים עליו ומפרנסן ובצורך רבים לא גזור. עוד נראה להכריח דאיסור זה אינו אלא מדרבנן מההיא דאמרינן בירושלמי בסוף תרומות מהו להדליק שמן שריפה בחנוכה ומסקינן מי שאין לו שמן של חולין מדליק שמן שריפה בחנוכה וכן פסק רבינו פי"א מהלכות תרומות דין ח"י. ובשלמא אי אמרינן דאיסור זה הוא מדרבנן ניחא דאם אין לו חולין דמדליק בשמן שריפה דבמקום מצוה לא גזור אך אם היה איסור תורה הוא תימה איך התירו איסור תורה משום מצוה דדבריהם וכי תימא שאני נר חנוכה דליכא הנאה דהא אסור ליהנות מנר חנוכה וקי"ל דמצות לאו ליהנות ניתנו וכמו שהאריך בזה הרב בעל שער אפרים אם מותר להדליק נר חנוכה באיסורי הנאה הא ליתא דמדקאמר מי שאין לו שמן חולין משמע דבדוחק התירו דמדינא אסור וכמבואר: עוד נראה להכריח סברא זו מההיא דאמרינן בפרק בנות כותים ולא יחללו לרבות את הסך ואי אמרת דהנאה של כלוי הוא מן התורה למה לי קרא לרבות את הסך תיפוק ליה דהוי הנאה של כלוי. שוב ראיתי דהכרח זה אינו דהא אליבא דכ"ע

אותה דרשא אינה אלא מדרבנן וא"כ תיקשי אליבא דכ"ע למאי איצטריכו רבנן לרבות את הסך ת"ל דהוי הנאה של כלוי אלא ודאי דההיא דסך הוא לענין אחר שיהיה דינו כדין אוכל שחייב בקרן וחומש וכדתנן ריש פ"ו דתרומות ובכל הנאה של כלוי כגון הדלקה וכיוצא בה אין בה חיוב תשלומין וכמבואר וא"כ בין אם נאמר דהנאה של כלוי אסור מן התורה או מדרבנן איצטריך למידרש קרא דולא יחללו לרבות הסך כדי לחייבו בתשלומין. עיין במרדכי פרק אלמנה לכ"ג ודוק: ודע שאני מסתפק בדעת הר"ש דאית ליה דהנאה של כלוי בתרומה הוא מדרבנן אם בטבל מודה שאיסורו מן התורה מדרשא דתרומות אך בתרומה שלא הוזכר בגמרא שום דרשא ס"ל דאינו כי אם מדרבנן. או דילמא אף בטבל ס"ל שהוא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא וזה מתיישב יותר שלא מצינו חומרא בטבל מבתרומה. ולפ"ז אף תרומה נפקא מהאי אסמכתא דכי היכי דאיסור הנאת הטבל אסמכוה אהאי קרא ה"נ איסור הנאת התרומה אסמכוה להך קרא. ולפ"ז אפשר לדחוק ולומר דגם התוס' מודים דקרא אסמכתא בעלמא הוא אלא שכוונתם הוא לומר דכי היכי דאיסור טבל אסמכוה אקרא ה"נ איסור תרומה אבל לעולם דאין איסורו דבר תורה לפי שלא ראיתי בפירוש שיאמרו התוס' שהוא איסור תורה. והנה אם היינו אומרים דאיסור הנאת הטבל הוא מן התורה נראה דאליבא דהר"ש דאית ליה דאיסור הנאת התרומה הוא מדרבנן אין למדין מתרומה לטבל וכל הדינים שהביא רבינו בפי"א מהלכות אלו בהיתר הנאת התרומה אין למדין מהם להנאת טבל. אך אליבא דהתוס' נראה דטבל ותרומה שוין הם בדינם וכל מה שמותר בזה מותר בזה דהא טבל ותרומה מחד קרא נפקי ובין אם נאמר שהיא דרשא גמורה או אם נאמר שהיא אסמכתא דינם שוה. ועיין במ"ש רבינו רפ"ו מהלכות מעשר שהשוה הטבל לתרומה ודוק. ודע שסבור הייתי להכריח דאיסור הנאת הטבל הוא מן התורה דהא קי"ל דאין מדליקין בטבל בשבת ואילו בתרומה אמרי' בירושלמי סוף מסכת תרומות דבי רבי ינאי אמרי מדליקין שמן שריפה בחנוכה ואי דטבל ותרומה דינם שוה מפני מה אסרו בטבל והתירו בתרומה. שוב ראיתי דאין החילוק משום דזה טבל וזה תרומה אלא הטעם הוא משום דבשבת שמותר ליהנות מן הנר נמצא נהנה בהנאה של כלוי אבל בחנוכה שאסור ליהנות מנר חנוכה נמצא שאינו נהנה בהנאה של כלוי. (*א"ה ובהכי ניחא קושיית התוס' פ"ב דשבת (דף כ"א) ד"ה ומותר דהקשו מנ"ל לרבה דסבר רב הונא דמותר להשתמש לאורה כו'. ונראה דמדנקט רב הונא שמנים ופתילות שאמרו חכמים כו' מוכח דאכולהו קאי ואפי' שמן שריפה והוקשה לו לרבה מ"ט דרב הונא דאסר להדליק בחול בשמן שריפה והלא נמשך יפה אחר הפתילה וכמ"ש מהרימ"ט בחידושיו אבל אי אמרי' דמותר להשתמש לאורה

ניחא דאסור דלמא אתי לאסתפוקי משמן של תרומה טמאה ואע"ג דבשבת לא חששו לזה אלא משום גזירה שמא יטה כדאיתא בדף כ"ג שאני התם דאימת שבת עליו ובדיל מיניה עיין בפי' הרע"ב במשנת לא יקוב אדם שפופרת ודוק. ועי"ל דאם איתא דטעמיה דרב הונא היינו משום דקסבר כבתה זקוק לה א"כ הול"ל בין בשבת בין בחול דדרך התנא לומר הפשוט קודם כאשר יראה המעיין בכמה משניות דקתני בין בין בפרק רבי עקיבא ובפרק המצניע ובפ' הבונה ופרק שמנה שרצים ופ"ב דקידושין ועיין בפי' הרע"ב בעירובין פרק כיצד משנה ט' ואע"ג דכתבו התוס' פ"ב דכתובות (דף כ') דזה אינו אלא היכא דקאי אקרא או אפלוגתא. מ"מ ה"נ רב הונא קאי אמתניתין דהא קאמר פתילות ושמנים שאמרו וא"כ הול"ל בין בשבת בין בחול דהחידוש הוא לאסור בחול משום דלמא פשע אלא ע"כ דטעמיה דרב הונא הוא משום דמותר להשתמש לאורה והשתא חלוקת שבת היא יותר מחודשת כלומר דאפילו תימא דכבתה אינו זקוק לה מ"מ אסור בשבת מטעמא אחרינא גזירה שמא יטה). וראיתי להתוס' פרק כל שעה (דף ל"ג) ד"ה אמר קרא ראשית ששיריה ניכרים שהקשו וא"ת והא שיריה ניכרים דמעיקרא הוא אסירא בהנאה של כלוי כו' ומשעת הרמה ואילך מדליקין בו ע"כ. ואי אמרת דאיסור הנאה של כלוי לא הוי מן התורה שפיר קאמר רב הונא דטעמא דברייתא דקאמרה דמפריש תרומת חמץ בפסח דאינה קדושה משום דלא קרינן בה ראשית ששיריה ניכרים. אלא ודאי דס"ל דאיסור זה הוא מן התורה. ודע שראיתי להתוס' שתירצו לקושייתם וז"ל וי"ל דדוקא בטבל טמא וכו' אבל בטבל של חמץ מדליקין דלא איירי אלא בשתי תרומות ע"כ. ודבריהם נפלאו ממני דדל מהכא איסור חמץ תיפוק ליה דכל טבל אפי' טהור אסור בהנאה של כלוי וכמ"ש בפרק במה מדליקין ובשאר דוכתי וא"כ מהיכא תיתי דבשביל שהוא חמץ שישתנה דינו להתירו בהנאה של כלוי וצ"ע. (א"ה עיין עוד לקמן פי"א מהלכות אלו דין ח"י) :

פרק ג

הלכה ג

ואלו ניטלין אחד ששים וכו'. נראה דתרומת ירק ניטלת א' מס' כיון דתרומת ירק הוי מדרבנן וכמ"ש רבינו בפ"ב דין ו' דומיא דפירות עציץ שאינו נקוב וכללא כייל בפרק ראשית הגז (דף קל"ז) דרבנן בדרבנן בס'. וא"ת א"כ חרובין תיפוק לי מטעמא דאינם חייבים כי אם מדבריהם וכמ"ש בפ"א מהלכות מעשר דין ט' הא לא קשיא משום דהתם מיירי בחרובי צלמונה אבל שאר חרובין הרי הם כשאר פירות האילן וכמ"ש בפ"א

מהלכות מעשר שני דין ג'. והכא מיירי בשאר חרובין ומש"ה איצטריך למעטם משום דאין הכהנים מקפידים. וראיתי לרש"י בפרק ראשית הגז שכתב דכל פירות האילן הוי בס' ואזיל לטעמיה דס"ל דאין חיוב מן התורה אלא דגן תירוש ויצהר וכמ"ש בר"פ כיצד מברכין (*א"ה עיין לעיל פ"א דין א') והתוספתא הלזו קשיתיה דמוכח מינה דכל שאר פירות האילן חוץ מן הנזכר כאן אינה נטלת לכתחילה א' מס'. ולדידי מן התוס' הלזו יש להכריח סברת רבינו דאית ליה דכל פירות האילן חייבים מן התורה ודוק:

הלכה ד

אין תורמין תרומה זו לא במדה כו'. כתב מרן והטעם שכתב הראב"ד לא נזכר בגמרא ואני בעניי לא הבנתי דבריו כו'. ודברי מרן תמוהים הם בעיני וכוונת דברי הראב"ד היא פשוטה דבשלמא כשהוא תורם מאומד יודע הוא שאינו יכול לכוין היטב ודעתו הוא הן חסר הן יתר מכוונתו ובתרומה ליכא שיעור אבל כשהוא במדה דעתו לתרום דוקא מה שהוא כוונתו ואם יוסיף או ימעט נמצא מקלקל את התרומה או את הפירות. ומ"ש מרן דמה לנו ולקפידתו וכו' דבריו תמוהים שדין זה לא נאמר אלא גבי מעשר שיש לו שיעור אבל בתרומה דליכא שיעור ליכא קלקול אלא כשהוא מקפיד אבל כל דליכא הקפדה מה קלקול שייך דהא חטה אחת פוטרת הכרי ואם שייר מקצת חולין תרומתו תרומה וצ"ע:

הלכה ו

והתוספת הזאת יש לו להפרישה במדה וכו'. רבינו ס"ל דמאי דתנן ויתרום כמות שהוא למוד הוא פי' למאי דתני במדה ובמשקל כו' כלומר כמו שמנהגו לשער זרעו במדה זו במנין וכ"כ בפי' המשנה. אך הר"ש פי' כמות שהוא למוד לתרום או א' מנ' או א' ממ' ואיצטריך לאשמועינן דלא תימא כיון שאם עלה בידו א' מס' לא היה תורם עוד השתא נמי דעלה בידו פחות מס' ישלים לס' קמ"ל דלא וכן פי' הרע"ב:

הלכה יג

ישראל שהפריש מעשר ראשון כשהוא שבלים כו'. דין זה נתבאר בפ"ג דעירובין (דף ל"א) ושם נאמר דאם הקדימו בכרי חייב וכמ"ש רבינו. אך ראיתי בירושלמי פ"ק דחלה אמתני' דאלו חייבין בחלה שהביאו מימרא זו דר' אבהו דמעשר ראשון שהקדימו בשבלים פטור מתרומה גדולה ואמרו עלה כשמירח והפריש אח"כ תרומת מעשר שבו אבל אם הפריש תרומת מעשר ואח"כ מירחו לא ע"כ. ופי' שם הרב שדה יהושע דדוקא כשמירח ואחר המירוח הוציא תרומת מעשר שבו דכי חייל עליה חיובא דמעשר דהיינו בתר מירוח רחמנא פטריה מתרומה גדולה ומש"ה שייך ביה ממנו תרומת מעשר ולא

תרומה גדולה. אבל אם הפריש תרומת מעשר קודם מירוח כי הדר מירחו דחל עליה חיובא דמעשר כיון דתו לא מפריש ממנו תרומת מעשר דהא מופרשת כבר לא מצינא קרינא ביה ולא תרומת מעשר ותרומה גדולה ולא חלבו כו' דהא אזלא מיניה תרומה מעשר ומש"ה חייב בתרומה גדולה ע"כ. ולכאורה עלה בדעתי להעמיס חילוק זה בדברי רבינו במ"ש אין הלוי חייב להפריש ממנו תרומה גדולה אחר שידושנו אלא תרומת מעשר בלבד דיש לדקדק בדברי רבינו למה האריך בלשונו לומר אחר שידושנו לא הול"ל אלא בסתם אין הלוי חייב להפריש ממנו תרומה גדולה והוה משמע בין קודם דישה בין לאחר דישה. וכן מ"ש אלא תרומת מעשר בלבד הוא שפת יתר דמהיכא תיתי שיפטר מתרומת מעשר דהא תרומת מעשר ללוי הוא דקא חייביה רחמנא ומהיכא תיתי שיפטר בשביל שהקדימו הישראל בשבלים. ומכח הדקדוקים הללו היה עולה בדעתי לומר דרבינו כיון לרמוז לנו חילוק הירושלמי במלות קצרות כמנהגו הטוב וזהו שכתב אחר שידושנו אלא תרומת מעשר בלבד כלומר דדוקא היכא דאחר הדישה יש עליו חיוב תרומת מעשר אז הוא שנפטר מתרומה גדולה אך אם אחר הדישה אין עליו חיוב תרומת מעשר וכגון שהפריש תרומת מעשר קודם דישה אז חייב בתרומה גדולה אחר דישה וכמ"ש בירושלמי. ואף דבירושלמי נקטו לישנא דמירוח ורבינו נקט לישנא דדישה. הא לא קשיא דלישנא דדישה לאו דוקא אלא הכוונה היא דש ומירח וכמ"ש מרן בדין זה על מ"ש רבינו אבל אם דש כו'. אך אחר העיון ראיתי דליתא להאי מלתא דאי הוה ס"ל לרבינו חילוק זה היה כותבו בפירוש ולא ברמז. והנכון אצלי דרבינו דחה דברי הירושלמי הללו מכח מתני' דפ"י דתרומות מ"ו דתנן היו לו חבילי תלתן של טבל כותש ומחשב כמה זרע יש בהם כו'. ובפ"ק דביצה (דף י"ג) אוקמוה להאי מתני' בטבל טבול של תרומת מעשר וכדרבי אבהו אמר רשב"ל מעשר ראשון שהקדימו בשבלים שמו טובלו לתרומת מעשר הואיל ויצא עליו שם מעשר. והקשו עלה כותש למה לי לימא ליה כי היכי דיהבו לי יהיבנא לך ותירץ רבא קנסא. ופי' רבינו בפי' המשנה דקנס הוא ללוי לפי שלקח מעשר קודם הכתישה והפסיד לכהן תרומה גדולה שיש באותו מעשר ע"כ. ואי איתא כדברי הירושלמי דאם הפריש תרומת מעשר קודם מירוח חל על הלוי חיוב תרומה גדולה כשימרחנו איך תקנו חכמים שיפריש תרומת מעשר לאחר כתישה שהוא המירוח להפסיד לכהן תרומה גדולה אדרבה יניחו ללוי שיפריש תרומת מעשר קודם כתישה כדי שכשיכתשנו למחר יתחייב בתרומה גדולה. וכי תימא א"כ תיקשי למ"ש בירושלמי ממשנה זו. הא לא קשיא דאפשר דהירושלמי ס"ל דכותש דמתניתין לא משום קנסא אלא לטובת הלוי נאמר שאינו חייב לתת תרומת מעשר מן

העץ אע"פ שטעם עצו ופריו שוים וכמ"ש רבינו שמשון בפי' דמתני' יע"ש. א"נ דס"ל להירושלמי דמתני' דתרומות לאו בטבל הטבול לתרומת מעשר מיירי אלא בטבל הטבול לתרומה גדולה וס"ל כאוקימתא קמא דאביי דקאמר מחלוקת בשבלים אבל בקטנית ד"ה איסורייתא טבלה וכדאיתא בפ"ק דביצה (דף י"ג). ולפ"ז מתני' דתרומות דכותש ומחשב אתיא כפשטה וכמו שפירש"י שם. וכן נראה מהירושלמי דקאי בשיטה זו דאיסורייתא טבלה דקאמר עלה דמתני' דחבילי תלתן כמה היא חבילה כ"ה זירין. ואי אמרת בשלמא דאיסורייתא הוא דטבלה ניחא דאיצטריך לאשמועינן כמה היא חבילה. אלא אי אמרת דאיסורייתא לא טבלה ומאי דקרי להו טבל הוא משום דשמו טובלו לתרומת מעשר לאי זה תכלית איצטריך לאשמועינן כמה היא חבילה וכן אמרו עוד בירושלמי מלתיה אמרה עד שהן בחבילות נטבלות כו'. הרי מפורש דהירושלמי ס"ל כלישנא קמא דאביי. אך רבינו פסק כאיכא דאמרי וכמ"ש בפ"ג מהלכות מעשר דין ה' ומש"ה דחה דברי הירושלמי הללו מהלכה: ומ"מ אני תמיה על הירושלמי מההיא ברייתא דמייתי בפ"ק דביצה בן לוי שנתנו לו שבלים במעשרותיו עושה אותם גורן ענבים עושה אותם יין זיתים עושה אותם שמן ומפריש עליהם כו'. ואי כדברי הירושלמי איך קנסו ללוי כדי להפסיד לכהן שהרי אם היה מפריש תר"מ קודם שיעשה גורן לאחר שיעשה גורן היה מתחייב הלוי בתרומה גדולה. ואפשר לומר דס"ל להירושלמי דטעמא דברייתא לאו משום קנסא הוא אלא מן הדין הגמור דאיתקשו תרומת מעשר ותרומה גדולה להדדי וכדמסיים בהאי ברייתא כשם שתרומה גדולה אינה ניטלת אלא מן הגורן ומן היקב כך תרומת מעשר אינה ניטלת אלא מן הגורן ומן היקב. ופשטא דברייתא מוכח דדין גמור הוא ודברי סתמא דש"ס דמייתי עלה דרבא דקאמר קנסא ברייתא זו וקאמר תניא נמי הכי צריכים תלמוד דלא ראי זה כראי זה והפרש גדול יש בין שני הטעמים ונ"מ לענין דינא היכא דהפריש הישראל תרומה גדולה מן השבלים ואח"כ מעשר ראשון דמן הדין אפילו קודם מירוח חייב להפריש תחלה ת"ג ואח"כ מעש"ר וכמ"ש רבינו שמשון פ"ה דפאה מ"ב ולפי פשט הברייתא אף במציאות זה חייב הלוי לעשות השבלים גורן ואח"כ יפריש ת"מ דכיון שמן הדין הוא שיפריש הלוי ת"מ מן הגורן אם הישראל עבר ועשה שלא כהוגן והפריש ת"ג מן השבלים בשביל זה לא יעשה הלוי שלא כהוגן ופשיטא דלכתחילה צריך להפריש מן הגורן. אבל לרבא דטעמא דמתני' הוא משום קנסא היכא דהפריש הישראל ת"ג דליכא קנסא שהרי לא הפסיד הכהן יכול הלוי להפריש תרומת מעשר מן המעשר ולומר לכהן כי היכי דיהבו לי הכי יהיבנא לך והדבר צריך תלמוד:

ודע דלפי מ"ש דרבינו דוחה דברי הירושלמי מהלכה מ"ש אחר שידושנו אלא ת"מ בלבד

אגב אורחיה קמ"ל דאינו יכול להפריש ת"מ אלא אחר דישה משום קנסא. ואף דרבינו כתב דין זה בפירוש בסמוך אין זה מן הדוחק שכבר מצינו בדברי התנאים כיוצא בזה וכמ"ש התוס' רפ"ק דברכות יע"ש: (*א"ה עיין בב"י א"ה סי' ק"כ שכתב דמאי דנקט הרמב"ם פ"ב מהלכות גירושין דהסופר והעדים צריכין שיכירו השמות אשמעינן אגב אורחיה דחתם סופר ועד כשר כמבואר בפ"ט ועיין מ"ש בספר מכתב מאליהו שער ד' סי' ל"ב): עוד ראיתי בירושלמי שם על מימרא זו שאמרו בד"א כשהפריש ממנו עליו אבל אם הפריש ממקום אחר עליו לא ע"כ. ופי' הרב שדה יהושע למידרש ממנו וחלבו אלא כשהוא מפריש ת"מ מיניה וביה. וחילוק זה לא נזכר בדברי רבינו לא בפירוש ולא מכללא וכעת הדבר צריך אצלי תלמוד: ומ"ש רבינו אבל אם דש ישראל כו'. נראה מפשט דבריו דבדישה לחוד אף קודם שראה פני הבית מתחייב בת"ג וחייב הלוי להפרישה מן התורה כשיביאנה לביתו. ומיהו קודם שיראה פני הבית נראה דליכא חיובא מן התורה ואע"ג דיצא שם מעשר עליו מ"מ כבר כתב רבינו בפ"ג מהלכות מעשר דין י"ט דטעם זה לא מהני אלא להלקותו מכת מרדות אבל מן התורה אינו לוקה אלא בראיית פני הבית ואין חילוק בזה בין ישראל המפריש ת"ג ללוי המפריש ממעשר ראשון ת"ג. ומיהו לרש"י שכתבנו לעיל (א"ה יתבאר בפ"ג מהלכות מעשר דין י"ט יע"ש) דס"ל דמעשר ראשון שהקדימו בשבלים אם אכל הלוי קודם שיפריש ת"מ חייב מיתה אפשר לומר דכשם שהוקבע לת"מ ה"נ הוקבע לת"ג ואם הקדימו בכרי והפריש הלוי ת"מ עדיין הוא טבל מן התורה משום ת"ג שיש בו כיון שיצא עליו שם מעשר ואפי' שלא ראה פני הבית. ומ"ש עדיין אין זה מוכרח דאפשר דמעשר ראשון אינו קובע אלא לתרומת מעשר אבל לא לת"ג שהיא קודמת לת"מ ודוקא ת"ג היא קובעת לכל המעשרות אבל מעשר ראשון אינו קובע אלא לת"מ וגדולה מזו כתב רבינו בפ"א מהלכות מעשר שני דין י"ג שאין הראשון קובע לשני ולפ"ז אפשר דאם הקדימו בכרי והוציא הלוי ת"מ יכול הלוי לאכול עראי קודם שיפריש ת"ג משום דעדיין לא הוקבע לת"ג. ואע"ג דכל דבר שנגמרה מלאכתו אסור לאכול עראי היינו דוקא בגומר למוכרן בשוק אבל אם היתה כוונתו להוליכן לבית ה"ז מותר לאכול מהם עראי עד שיקבעו למעשר וכמ"ש רבינו רפ"ג מהל' מעשר יע"ש. ובזה ליכא שום קביעות דאי משום דהפריש מעשר ראשון כבר כתבנו דאפשר דלא מהני קביעות זה אלא לת"מ ולא לת"ג. ומ"מ הדבר אצלי בספק דאפשר דכשם דהוקבע לת"מ ה"נ הוקבע לת"ג. ואליבא דרש"י הוי טבל גמור מה"ת ולרבינו מיהא מדרבנן ואסור לאכול אפי' עראי קודם שיפריש ת"ג: ודע דמה שכתבנו דאם הקדימו בכרי אפילו קודם שיראה פני הבית דחייב הלוי להפריש ת"ג כ"כ התוס' בפ"ק דביצה (דף י"ג) ופ"ג

דעירובין (דף ל"ג). אך בפרק ח"י דשבת (דף קנ"ז) כתבו בלשון שני די"ל דהאי דנקט אידגן היינו ככל דינו שראה פני הבית אלא דמילתא פסיקתא נקט כו'. א"כ לפי דברי התוס' הללו אין הלוי חייב להפריש ת"ג ממעשר ראשון אלא כשנגמרה מלאכתו ברשות ישראל וראה פני הבית דאז איכא חיוב ת"ג על הישראל מן התורה אם הקדים ונתן ללוי מע"ר חייב הלוי להפריש ממעשרו ת"ג. ואני מסתפק אם הוקבע הכרי למעשר בשאר דברים כגון באש ומלח ודכוותיה והקדים הלוי ולקח מעשר ראשון קודם שיפריש הישראל ת"ג אם חייב הלוי להפריש ת"ג דמה לי קביעות דבית מה לי שאר מיני קביעות. ואליבא דמ"ד דכל הששה דברים קובעים מן התורה הא לא תיבעי לך דפשיטא דחייב הלוי להפריש ת"ג. אך למ"ד דאין קביעות מן התורה אלא בראה פני הבית ושאר הדברים אינם קובעים כי אם מדרבנן אני מסתפק אי מדרבנן מיהא חייב הלוי להפריש ת"ג דכל דתקון כעין דאורייתא תקון וכי היכי דהוקבע מן התורה לא מיפטר הלוי מת"ג ה"נ אם הוקבע מדרבנן לא מיפטר הלוי מת"ג מדרבנן. ומאי דנקטו התוס' שראה פני הבית היינו משום דהתם בעינן לחיוביה בת"ג מן התורה דהא איצטריך קרא לרבוי' ומש"ה לא נקטו אלא ראה פני הבית אבל מדרבנן אפשר שחייב בת"ג כל שהוקבע בא' מן הששה דברים הקובעים. ואע"ג דאליבא דכ"ע כל שהקדימו בשבלים ליכא חיוב על הלוי כלל ואוכל אכילת קבע ולאכילת קבע הוקבעו לת"ג מדרבנן וכמ"ש רבינו בפ"ג מהלכות מעשר ואי אמרינן דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון היה לנו לאסור על הלוי שיאכל קבע משבלים האלו קודם שיפריש ת"ג שהרי מקודם הוקבעו לאכילת קבע. הא לא דמיא דכל שלא הוקבעו אף לאכילת עראי לא דמי לקביעות דראה פני הבית דאוסרו אפי' בעראי אבל הששה דברים שקובעים מדרבנן אפי' לאכילת עראי הוי דומיא דראה פני הבית ואי אמרינן כעין דאורייתא תקון חייב הלוי להפריש ת"ג מדרבנן ממעשר ראשון שנתנו לו שהוקבע באחד מן הששה דברים:

הלכה יז

אין תורמין תרומה גדולה אלא מן המוקף כו'. בפרק האשה רבה (דף צ"ג) אמרי' למען תלמד וגו' כל הימים אלו שבתות ויו"ט. וכתבו התוס' שם ד"ה אלא בשם ר"ח דאתא קרא למישרי שבת שלא מן המוקף והסמ"ג במ"ע סי' קל"ד כתב שבשבתות וי"ט מותר להפריש שלא מן המוקף ורבינו לא הביא חילוק זה ודוק שם בדברי רש"י יע"ש וכ"כ התוס' בפרק הגוזל ומאכיל (דף קט"ו) ד"ה הרי. ודין זה דאין תורמין אלא מן המוקף הוא מן התורה הרשב"א סי' קכ"ז. (*א"ה והכי מוכח ממתניתין ספ"ק דחלה דאין נוטלין מטהור על הטמא ופי' הרע"ב דהיינו משום גזירה שמא יתרום שלא מן המוקף. גם התוס'

בפרק כל הגט (דף ל':) כתבו דתרומה גדולה מדאורייתא בעינן מוקף ותרומת מעשר הצריכו רבנן מוקף משום גזירה אטו תרומה גדולה. והנראה מדבריהם שם דרש"י ס"ל דתרומה גדולה נמי לא בעינן מוקף אלא מדרבנן. ועיין בפרק בכל מערבין (דף ל"ב:) דרשב"ג סבר ניחא ליה לחבר דלעביד עם הארץ איסורא רבה ואיהו אפי' איסורא קלילא לא ליעביד משמע דאיסורא מיהא איכא מדאורייתא לתרום שלא מן המוקף. והיה נראה לומר דכל מידי דאינו חייב בתרומה ומעשר אלא מדרבנן לא בעינן מוקף אך מצינן למימר דכעין דאורייתא תקון והכי מוכח מדברי התוס' פרק כל הגט שהקשו מההיא דהמפקיד דאיירי בפירות משמע דפשיטא להו דבכל דבר בעינן מוקף ואינהו ס"ל דאינו חייב מן התורה אלא דגן תירוש ויצהר כמ"ש הרב המחבר לעיל פ"ב מהלכות אלו ומהא דפריך התם בגמרא וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ליכא לאוכוחי דבכל דבר בעינן מוקף מדלא מוקי לה בפירות דזה אינו דהברייתא קתני כור מעשר כו' ולישנא דכור לא שייך אלא בחטים. ומסוגיא דעירובין הנז' דקא סבר רבי ניחא ליה לחבר דליעביד איהו איסורא קלילא ולא לעביד ע"ה איסורא רבה משמע דדין מוקף הוא מדרבנן דבאיסורי תורה לא שייך לומר הכי כדאמרינן בעלמא מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת דסוף סוף עבר אמימרא דרחמנא):

פרק ד

הלכה א

עושה אדם שליח להפריש לו תרומות כו'. כתב הסמ"ג עשין קל"ד דעושה אדם שליח לתרום מכל התבואות שיהיו לו עד עולם מאחר שיכול ליתנם לשלוחו ולזכותם לו שיקנה לו גוף הקרקע לפירותיו כך פי' ר"י פ"ב דנזיר ע"כ. והדברים הם תמוהים בעיני וצ"ע ועיין במרדכי ר"פ כל הבשר:

הלכה ב

אבל התורם משלו על של אחרים הרי זו תרומה ותיקן פירותיהם. כתב מרן איבעיא לן בגמרא אם צריך דעתו של בעל הכרי ולא אפשיטא כו' ומשמע דממילא נפשטה גם בעיא ראשונה ע"כ. ודבריו תמוהין הם אצלי דבעיא שניה אין לה שייכות כלל עם הבעיא הראשונה דבין אם נאמר שתורם משלו על של חבירו צריך דעת או שלא יהיה צריך דעת נסתפקו בגמרא טובת הנאה של מי מי אמרי' לאו פירי דהאיך מי מיתקנא כריא דההוא או דילמא אי לאו כריא דההוא לא הויא פירי דהדין תרומה ולפי המסקנא דטובת הנאה של תורם עדיין אפשר דאעיקרא צריך דעת של בעל הכרי אלא שטובת הנאה היא של

התורם ולפ"ז נמצא שבעיא ראשונה שהיא אם צריך דעת בעל הכרי או לא לא נפשטה ולפ"ז יש לתמוה על רבינו שפסק דאינו צריך דעת. והנראה אצלי דרבינו סמך על ההיא דאמרינן בפ"ק דבכורות עלה י"א אמר רב הונא הפודה פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי והביא דין זה בפרק י"ב מהלכות בכורים דין י"ג וא"כ יש ללמוד מכאן דכי היכי דאמרינן הכא דפודה משלו בלא דעת בעל החמור דפדיונו פדוי ה"נ גבי תרומה התורם משלו על חבירו בלא דעת בעל הכרי תרומתו תרומה ואף שבעיא זו לא נפשטה במקומה אין זה מן הקושיא שיש לנו הרבה כיוצא בזה בתלמוד בעיות שלא נפשטו במקומם ונפשטו במקום אחר וכיוצא בזה כתבו התוס' בפ"ק דקידושין עלה כ"ג עלה דההיא דאמרינן דאמר רב הונא הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאע"ג דבפרק אין בין המודר הוי בעיא ולא איפשיטא מ"מ אורחיה דתלמודא בכמה דוכתי דלא למיפשט אלא ממשנה או מברייתא אע"ג דמצי למיפשטה מדברי אמוראי וכן כתב הר"ן בפרק אין בין המודר וא"כ בדין זה דאם צריך דעת לא בעו למיפשטה אלא ממשנה או מברייתא אע"ג דמצו למיפשטה ממימרת רב הונא דבכורות ואף שכתבו התוס' בבכורות דלא דמי לתורם משלו על של חבירו דהתם כתיב גם אתם לרבות שלוחכם ובעינן מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם אבל הכא לא כתיב בעלים ע"כ. מ"מ אפשר דרבינו לא ס"ל חילוק שכתבו התוספות וס"ל דבעייא דפרק אין בין המודר נפשטה ממימרת רב הונא דפ"ק דבכורות ואעיקרא דדינא דברי התוס' הללו שגבו ממני דהא הא דקי"ל דשלוחו של אדם כמותו מתרומה ילפינן לה והתם גלי קרא ואמר אתם גם אתם לומר דמה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם א"כ פשיטא דבכל מקום דאמרי' דמהני שליח פשיטא דבעינן דומיא דתרומה ודברי התוספות צריכים אצלי תלמוד. שוב ראיתי להריטב"א בפ"ק דקידושין עלה דההיא דא"ר הונא הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו שכתב דטובא איכא בתלמוד דסלקו בתיקו בחדא מסכתא ומיפשטו במסכתא אחריתי כו' ובפרק אין בין המודר איבעיא לן התורם משלו על של חבירו צריך דעת או אין צריך ולא איפשיטא התם ומצינו כיוצא בה דפשיטא ליה לרב הונא דא"ר הונא הפודה פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי ולא פשטוה מינה משום דמימרא היא ע"כ. ואין ספק שסברת רבינו היא כסברת הריטב"א ז"ל הלזו כמ"ש וזה פשוט ועיין במ"ש התוס' בפרק מרובה (דף ס"ח) ד"ה הוא דאמר כצנועים שכתבו ומיהו קשה דבפ"ד דבכורות משמע דהפודה פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי ואפילו שלא מדעתו כו' ואי מדעת בעלים דומה היה דפדיונו פדוי לבעלים ע"כ. ויש מדברי התוס' הללו סיוע לדברי מרן ז"ל ודוק. ונראה ג"כ שגירסת התוס' בבכורות לא היתה כגירסתנו דוק ותשכח:

הלכה ג

התורם שלא ברשות כו'. כתב מרן ואע"ג דבפרק אלו מציאות אוקמוה בדשווייה שליח כו'. ועיין בפרק הדר (דף ע"א) דאמרי' נעשה כאומר כלך אצל יפות ובמה שפירש"י והתוס' שם ודוק ועיין בט"ז י"ד סי' של"א סל"ב שהאריך ליישב דברי רבינו ודוק. ומ"ש רבינו אם בא בע"ה ואמר לו כלך אצל יפות כו' מכאן ולהבא נעשית תרומה ולא למפרע. ירושלמי פ"ק דתרומות הלכה א' ודוק:

הלכה ה

קטן שהגיע לעונת נדרים וכו'. כר"י דאמר מופלא הסמוך לאיש דאורייתא וכן פסק רבינו בפי"א מהלכות נדרים ועיין במ"ש הראב"ד בפ"ב מהלכות נזירות דין י"ג:

הלכה ו

האומר לשלוחו צא ותרום לי כו'. הטיו"ד סימן של"א כתב ע"ד רבינו וזה לשונו אבל הר"ש פסק דאפילו בשל תורה סמכינן אשליח עושה שליחותו כו' הלכך אם יודע שכריו תרום לא חיישי' לשמא תרם אחר כו' ודברים הללו תמוהים בעיני ולא יכולתי להולמם דהא בגמרא אמרינן דאף אם מצאו תרום דאין חזקתו תרום דילמא איניש אחרינא שמע ותרם והו"ל תורם שלא מדעת:

הלכה י

אריס שתרם וכו'. כתב מרן אפשר דהיינו בתורם על חלקו של בע"ה. פי' שתרם חלקו של בע"ה לבד אבל הכא בתורם על חלקו עם חלק בע"ה דכיון דתרם על הכל דינו כשותפין:

הלכה יב

הבן כשאוכל עם אביו והאשה בעיסתה וכו'. עיין בפ"ט דיבמות (דף פ"ו) דתניא ואכלתם אותו בכל מקום אתם וביתכם למד על נשואה בת ישראל שנותנת רשות לתרום ע"כ. וה"ה לענין תרומה גדולה וחלה בעת"ה סי' קפ"ח ודוק:

הלכה יג

הפועלים אין להם רשות לתרום וכו'. עיין במ"ש מרן בטיו"ד ס"ס שכ"ח שאם הגדול הפריש בלא רשות דהוי חלה יע"ש:

הלכה יד

פועל שאמר לו בע"ה וכו'. כתב מרן ורבינו גורס שאמר לו תרום כו'. וקשיא לי לגירסת רבינו מההיא דפ"ג דגיטין (דף כ"ט) דאמרי' דאף דאמר שקול חפצא והב גיטא ושינה ונתן הגט ולקח החפץ דלר"ל הגט כשר כיון שכבר נעשה רצונו שלקח החפץ וא"כ תיקשי

לר"ל מברייתא זו דלמאי איצטריך לטעמא דאין הגורן נכנס אא"כ נתרם תיפוק לי דכל שכנס כבר נעשה רצונו וליכא קפידא במה שהקדים כנוס לתרום ודוק:

פרק ה

הלכה ה

המכניס שבלים לתוך ביתו לעשותם מלילות כו'. עיין בפ"ג מהלכות מעשר דין ה':

הלכה ח

ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה. עיין במ"ש התוס' פ"ג דמנחות (דף כ"ה) ד"ה בשוגג ודוק היטב. ועיין ביבמות (דף פ"ט) ד"ה אין. (*עיין במה שכתב הרב המחבר בפט"ו מהלכות מאכלות אסורות דין כ"ה):

הלכה יג

המפריש תרומה ממע"ר שלא ניטלה תרומתו כו' אין תרומתן תרומה. פ"ק דתרומות אין תורמין כו' ולא ממעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו כך היא גירסת רבינו והראב"ד גורס שניטלה תרומתו וכתב שהמעשר השנוי כאן בשהקדימו בכרי ודוקא בשניטל ממנו תרומת מעשר מפני שמקצתו מתוקן אבל אם לא ניטל ממנו כלום יכול הוא לתרום מה שיש בו מת"ג על מקום אחר וזה דרך האמת עכ"ד. ביאור דבריו דמתני' איירי במע"ר שהקדימו בכרי שיש חיוב על הלוי להפריש ממנו ת"ג ותרומת מעשר דדוקא כשהקדימו בשבלים הוא דמיפטר הלוי מת"ג אבל אם הקדימו בכרי חייב בת"ג וכדאיתא בפ"ק דביצה (דף י"ג) ואשמעינן מתני' דאם ניטל ממעשר זה תרומתו דהיינו ת"מ אע"פ שעדיין הוא טבול לתרומה גדולה כיון שמקצתו מתוקן דהיינו שכבר הוציא ממנו ת"מ אינו יכול לתרום ממנו ת"ג על טבל אחר שיש לו שהוא טבול לתרומה גדולה ולתרומת מעשר אבל אם לא ניטל ממנו כלום כלומר שהוא טבול לת"ג ולת"מ יכול הוא לתרום מה שיש בו מת"ג על מקום אחר כלומר דאינו יכול לעשות כולו ת"ג על מקום אחר מאחר שעשירית מעשר זה הוא לכהן משום תרומת מעשר אך כל מה שיש חוץ משיעור ת"מ יכול לעשותו ת"ג ומ"ש מה שיש בו מת"ג הכוונה הוא לאפוקי ת"מ שיש בו ורבינו ג"כ כפי מה שפירש מרן דבריו הוא מסכים לדברי הראב"ד דרבינו ג"כ מיירי בשהקדימו בכרי דאז הוא טבול לת"ג ומאי דתנן שלא ניטלה תרומתו הוא על ת"ג אבל תרומת מעשר ניטלה ממנו ואעפ"כ אין תורמין ממנו ת"ג על טבל הטבול לת"ג ולת"מ ואין הפרש לענין דינא בין רבינו להראב"ד כלל כללו של דבר דסבירא להו דהדבר שמפרישין ממנו על מקום אחר צריך שיהיו שוים בכל עניניהם ואין סתירה לדברי מרן ממה שכתב

רבינו בפ"ג דין כ"ב. והרב בעל תיו"ט הקשה על דברי מרן הללו ממה שפסק רבינו בפ"ג דפירות הטבולים לת"ג תורמין מהן ואין זה מן הקושיא דהתם מיירי כשאותם הפירות הם טבולים לגמרי דמסתמא כשהם טבולים לת"ג הם טבולים ג"כ לת"מ דלאו ברשיעי עסקינן ששנה הסדר. ורבינו שמשון גורס שניטלה תרומתו כגירסת הראב"ד אלא שכתב דמתני' איירי בהקדימו בשבלין דפטור מתרומה גדולה ומש"ה אין תורם ממנו ת"ג על כרי של טבל אבל לא ניטלה תרומתו יכול לתרום וכו' וכן כתב רבינו עובדיה ז"ל ומהמשך דבריהם נראה דלא מיבעיא בטבל הטבול לת"ג לבד כגון שכבר הפריש ממנו ת"מ שיכול להפריש ממנו ת"ג על טבל הטבול לת"ג ולת"מ אלא אף במעשר ראשון שהוא טבול דוקא לת"מ יכול להפריש ממנו ת"ג על טבל הטבול לת"ג וכן נראה מפשטא דספרי דמייתי הר"ש ודין זה כמו זר נחשב בעיני דמאחר שמעשר זה אינו טבול לת"ג איך מפריש ממנו ת"ג על טבל הטבול לת"ג ומפשטא דסוגיא דפרק כל הגט (דף ל"ד) אמרינן כור מעשר שיש לך בידי חיישינן שמא עשאו ת"מ ולא אמרינן שמא עשאו ת"ג משמע שאינו יכול לעשותו ת"ג כיון שאינו טבול לת"ג ומיהו אפשר לדחוק ולומר דאורחא דמלתא נקט דסתם בן לוי יש לו מעשרות ואין לו נחלת שדה וכרם וכמ"ש הרב תיו"ט בפ"ב דתרומות מ"ב ומש"ה חששו שמא עשאו ת"מ. (*א"ה א"נ עפ"י מה שנתבאר בדברי התוס' שם בסוגיא דת"ג בעינן מוקף מדאורייתא אבל גבי ת"מ דין מוקף אינו אלא מדרבנן ומש"ה לא חיישי' דלמא עשאו ת"ג כיון דאיסורו מן התורה משא"כ בת"מ דכיון דאינו אלא מדרבנן חיישי' דלאו כ"ע גמירי לה ולא זהירי וכההיא דכתב הרב המגיד ז"ל פ"א מהלכות אישות גבי חזקה דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות יע"ש) אבל לעולם דיכול לעשותו ת"ג אף שאינו טבול לת"ג ודברי רבינו בפ"ג שכתב וכן המניח פירות להיות מפריש עליהם ת"ג צריך שיהיו טבולים לתרומה כו' הם הפך סברת הר"ש. וראיתי לרבינו בפי' המשנה שכתב וז"ל ואמרי' ממע"ר שלא ניטלה תרומתו כשיהיה לוי ויהיה לו זרע מאדמתו הוא חייב בתרומה בלי ספק וג"כ יש לו מעשר שלקחו מישראל אין ראוי לו להוציא ממנו שיעור התרומה החייבת לזרעו ושיתננה לכהן לפי שיש לכהן באותו מעשר חק וזכות והיא ת"מ אבל יוציא ת"מ ואח"כ יוציא ממנו התרומה החייבת לזרעו ע"כ. והנראה אצלי בכוונת דבריו הוא דמעשר ראשון זה מיירי בהקדימו בכרי והוא טבול לת"ג ולת"מ וכל זמן שת"מ בתוכו אינו יכול להפריש ממנו ת"ג על מקום אחר לפי שכל מה שיוציא ממעשר זה בעד פירות אחרים שיש לו העשירית ממנו אינו שלו אלא של כהן בעד ת"מ ואע"פ שאח"כ מפריש ממנו ת"מ מ"מ אינו מפריש אלא העשירית ממה שנשאר אבל אינו מפריש בעד הת"ג שהפריש דאיך יפריש ת"מ על ת"ג

ואף את"ל שאח"כ יכול להפריש ת"מ על הכל מ"מ בשעה שהפריש זה ת"ג ממעשר זה היה מעורב בתוכו ת"מ שהרי בכל עשרה גרעינין האחד הוא ת"מ ואם זה הפריש מאה גרעינין בעד ת"ג נמצא שהעשרה היו ת"מ. וסבור הייתי לומר דמ"ש הראב"ד בהשגות יכול הוא לתרום מה שיש בו מת"ג על מקום אחר הכוונה היא דדוקא השיעור שיש מת"ג מצד עצמו הוא דיכול לתרום על מקום אחר אבל יותר משיעור זה אינו יכול לתרום לפי שיש בו ת"מ אבל השיעור שיש בו מת"ג אין בו חלק מת"מ ולאחר שהפריש חלק ת"ג שהיה בו על מקום אחר מפריש מן השאר ת"מ ואח"כ ת"ג:

הלכה יז

התורם מן הדמאי על הדמאי כו'. תניא בפרק הנודר מן הירק (דף נ"ח) כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל כו' נתנו בהן חכמים שיעור ע"כ. ופירש"י טבל יש לו מתירין שמתקנו וניתר ואין הכוונה שמתקנו מעצמו דהא ודאי לא מהני דאפשר דמפריש מן החולין על הטבל והוי מן הפטור על החיוב אלא הכוונה היא שמפריש עליו ממקום אחר וכמו שכתב הר"ן. וראיתי להרא"ש שכתב טבל אם נתערבה בחולין יש לו היתר לעשר עליו מעציץ שאינו נקוב ע"כ. והנה דברי הרא"ש הללו באו סתומים והנראה שכיון הרא"ש לאותה ששנינו בפרק הקומץ (דף ל"א) תניא אמר ר' טרפון פעם אחת נתערב לי טבל בחולין ובאתי ושאלתי את ר"ש ואמר לי לך קח לך מן השוק ועשר עליו קסבר דאורייתא ברובא בטל ורוב עמי הארץ מעשרין הם והוה ליה כתורם מן הפטור על הפטור כו' ובפירוש איפסיקא הלכתא התם כר"ש שזורי בהאי מלתא ומש"ה כתב הרא"ש דמה שיש היתר לתערובת זה לעשר עליו הוא מעציץ שאינו נקוב דאין חיובו כי אם מדרבנן וכמבואר דהשתא מפריש מהחיוב דרבנן על החיוב דרבנן אבל מטבל גמור לא משום דהוי מהחיוב על הפטור. והנה הואיל ואתא לידן סוגיא זו ראיתי לפרשה ורש"י כתב שיש מי שפירש דמה שנתערב לרבי טרפון היה דמאי ולא היה יכול להפריש מיניה וביה מפני חולין המעורבין בו ואע"ג דדמאי לא מיחייב במעשר אפ"ה הואיל ומחויב דרבנן הו"ל חולין מן הפטור על טבל החייב ומש"ה אמר לו קח מן השוק דהוי מע"ה דהוי נמי פטור דאורייתא על הפטור דאורייתא ולפי פי' זה לא גרסינן קא סבר דאורייתא ברובא בטל דאין לו שום שייכות כלל אלא הגירסא היא קא סבר רוב ע"ה מעשרין הם והו"ל כתורם מהפטור על הפטור כלומר שאם לא היו רוב ע"ה מעשרין אלא מחצה על מחצה לא היה יכול לעשר מזה על זה דשמא הא' הוא מעושר והב' אינו מעושר והוקשו לזה בגמרא ולימא ליה קח מהעכו"ם ותירצו קא סבר אין קנין לעכו"ם ואיכא דאמרי דאמר לו לך קח מהעכו"ם דקסבר יש קנין והו"ל מהפטור על הפטור והקשו ולימא ליה

קח מהשוק ותירצו קא סבר אין רוב עמי הארץ מעשרים אלא מספקינן להו מחצה על מחצה הלכך איכא למימר המעורב נתעשר וזה לא נתעשר אי נמי איפכא ע"כ. והנה המתבאר מזה הוא שאם אנו אומרים דרוב עמי הארץ מעשרים יכול להפריש מן הדמאי על הדמאי אך אי מספקא לן במחצה על מחצה אין מעשרין מזה על זה ולא ידעתי טעם לסברא זו דאף אם נאמר דרוב ע"ה מעשרין הם אכתי איכא למיחש דלמא הא' מעושר והב' אינו מעושר ונמצא מפריש מהפטור על החיוב או מהחיוב על הפטור ותו דהא תנן בסוף פי"א מדמאי תרם מן הדמאי על הדמאי תרומה ויחזור ויתרום ופשיטא דסתמא דמתני' אתיא כהלכתא דקי"ל רוב ע"ה מעשרין ורבינו פסקה למתני' אף דאית ליה דרוב ע"ה מעשרים ורש"י הקשה על פי' זה דאם איתא דמה שלא תקן מהדמאי הוא משום דאית ליה דאין רוב ע"ה מעשרים א"כ כשלוקח מהעכו"ם נמי ניחוש שמא ע"ה זה שמכר פירות הללו לא עשרן והו"ל מהפטור על החיוב ומכח קושיא זו פירש דטבל זה שנתערב לרבי טרפון היה טבל גמור וכיון שנתערב בחולין בטל דמדאורייתא חד בתרי בטל והו"ל פטור מדאורייתא ורבנן הוא דאחמור ביה ואמרו טבל אוסר במשהו והצריכו להפריש עליו תרומה ומיהו מיניה וביה לא דחולין מתוקנים נפטרו לגמרי ואפי' חיובא דרבנן ליכא וא"ל צא ולקח מהשוק ועשר עליו לפי חשבון טבל שבו קא סבר רוב ע"ה מעשרין הן והו"ל פטור מדאורייתא וחייב מדרבנן כי האי ע"כ. ועדיין לבי מהסס בזה דנהי דמחיובא דרבנן אחייב דרבנן תורמין ומעשרין מזה על זה היינו דוקא כגון מפירות עציץ שאינו נקוב על פירות ח"ל או על פירות הלקוחים מהעכו"ם למ"ד אין קנין לעכו"ם דכל הני מה שהם פטורים מהתורה לאו משום ספיקא הם אלא דגזירת הכתוב דדין תרומות ומעשרות אינם נוהגים כי אם בא"י וכן עציץ שאינו נקוב לא חשיב כארץ וכן דאין קנין לעכו"ם בא"י אלא דרבנן החמירו בכל הני גווני וחייבום בתרומת ומעשרות ומש"ה תורמין ומעשרין מזה על זה אבל בדמאי מאי דפטור מן התורה הוא משום ספק דאמרי' רוב ע"ה מעשרין אלא שחכמים החמירו וחששו למיעוטא וא"כ איך תורמין מהדמאי על טבל אחר שהוא חייב מדרבנן דהא איכא למיחש שמא דמאי זה אינו מעושר וחייב מן התורה ונמצא מפריש מהחיוב על הפטור ואפשר ג"כ שהוא מתוקן ונמצא מפריש מהפטור לגמרי על החיוב דרבנן וראיה לחילוק זה דהא קי"ל דאין תורמין מן הדמאי על הדמאי ואע"ג דאין חיובם כי אם מדרבנן וקי"ל דתורמין מדרבנן אדרבנן מ"מ שאני דמאי דחיובו הוא משום ספק וכמו שכתבנו וא"כ לפ"ז לא יתרום מן הדמאי על טבל אחר שחייב מדרבנן ואע"ג דמצינו במקום אחר דלא חששו לספק זה דדמאי דהא תנן תרם מן הדמאי על הדמאי תרומה ויחזור ויתרום ומדלא קתני ולא תאכל

עד שיוציא עליה תרומה ומעשר דומיא דתורם מן הודאי על הדמאי משמע שלא חששו חכמים דלמא הדמאי שמפריש ממנו הוא טבל גמור והדמאי שהפריש עליו הוא מעושר ונמצא שהפריש מהחייב על הפטור ונמצאת התרומה שהפריש טבל גמור הא לא קשיא שהרי כבר כתב שם רבינו עובדיה דמה שלא הצריכו לתקן התרומה הוא משום דרוב ע"ה מעשרים לא החמירו בתרומה אבל לעולם דלכתחילה אינו מפריש מהדמאי על הדמאי ואם הפריש חוזר ותורם משום ספק דשמא הדמאי שהפריש ממנו הוא מעושר וא"כ ה"נ אין מפרישין מן הדמאי על טבל אחר דרבנן ואם הפריש צריך לחזור ולתרום דשמא הדמאי הוא מעושר ונמצא מפריש מהפטור על החיוב וסבור אני לומר דלעולם אין תורמים מן הדמאי על טבל אחר דרבנן והכא שאני בטבל זה שנתערב בחולין דמה שהוא פטור מן התורה הוא משום רובא שנתבטל ברוב וכתיב אחרי רבים ודמי לדמאי דמאי דפטור מן התורה הוא משום רובא נמצא דטבלים הללו יש להם הדמות בפטורא דטעמא דכולהו הוא משום דאזלינן בתר רובא ומש"ה תורם מזה על זה אבל בטבל אחר דרבנן לא. ומ"מ לא נתקררה דעתי בכל זה דמאחר דשנינו דאין תורמין מן הדמאי על הדמאי ואם תרם יחזור ויתרום איך התירו לתרום מן הדמאי על הטבל אחר דרבנן יהיה מה שיהיה. והנראה אצלי דלעולם תורמין מן הדמאי על כל טבל דרבנן ושאני מדמאי על הדמאי והטעם דבכל מקום דאיכא חשש איסור תורה חששו חכמים כגון מן הדמאי על הדמאי דשמא הא' מעושר והב' אינו מעושר ונמצא מפריש מן הפטור על החייב דאינו תרומה ונמצא אוכל טבל גמור אבל במפריש מן הדמאי על טבל אחר דרבנן דאף אם נחוש דלמא הדמאי הוא מעושר אכתי ליכא איסור תורה דטבל דרבנן הוא ולא חששו בזה ולפ"ז נראה דדוקא מן הדמאי על טבל דרבנן התירו אבל מטבל דרבנן על הדמאי לא התירו משום דשמא הדמאי אינו מעושר ונמצא פוגע באיסור תורה. ודע שיש חילוק בין מפריש מן הפטור על החיוב למפריש מן החיוב על הפטור דהתורם משאינו נקוב על הנקוב דהיינו מן הפטור על החיוב צריך לחזור ולתרום אבל התורם מן הנקוב על שאינו נקוב אינו צריך לחזור ולתרום שהרי נפטר שאינו נקוב בעדיפא מיניה דהיינו במה שתרם מן הנקוב אלא דלגבי התרומה עצמה אמרינן דלא תאכל עד שיוציא עליה ממקום אחר דאי אמרת דגם בתורם מן הנקוב על שאינו נקוב דצריך לחזור ולתרום משאינו נקוב איך מפריש מן הדמאי על טבל דרבנן דהא לא ימנע אם הדמאי מעושר צריך לחזור ולתרום מהטבל דרבנן ואם הדמאי אינו מעושר ג"כ צריך לחזור ולתרום אלא ודאי דאם הדמאי אינו מעושר כבר נתקן הטבל דרבנן ואין לחוש אלא דשמא הדמאי מעושר וכבר כתבנו דבאיסורא דרבנן לא חששו ודין זה שכתבנו מלבד שהסברא היא

נכונה פשטא דמתני' הכי מוכח דתנן משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום מן הנקוב על שאינו נקוב תרומה ולא תאכל ולא קתני בסיפא ויחזור ויתרום מוכח בהדיא דמן החייב מן התורה על החייב מדרבנן אינו חוזר ותורם שכבר נפטר הטבל דרבנן במה שתרם מהטבל דאורייתא וכן כתבו התוספות בפרק האשה רבה עלה פ"ט ד"ה ולא: ודע שאף שכתבנו לעיל דבחשש איסור תורה חששו חכמים אך באיסור דרבנן לא חששו ומש"ה מפריש מהדמאי על טבל דרבנן אפ"ה התרומה שמפריש מהדמאי על טבל דרבנן יכול הכהן לאוכלה ואינו צריך להפריש עליה ממקום אחר אף דאיכא חשש איסור תורה דדלמא דמאי זה אינו מעושר והוי טבל דאורייתא מ"מ לא חששו לזה שהרי בתורם מן הדמאי על הדמאי לא חששו לתרומה עצמה לומר שיפריש עליה ממקום אחר והטעם הוא משום דלגבי תרומה עצמה סמכו חכמים על רוב עמי הארץ מעשרין הם וא"כ בנ"ד דהיינו מפריש מהדמאי על טבל דרבנן לא חששו חכמים לענין התרומה עצמה שלא תאכל עד שיוציא עליה ממקום אחר וסמכו על רוב ע"ה מעשרין הם. ובזה שכתבנו נראה דיש ליישב הפירוש הא' שכתב רש"י דמה שנתערב לרבי טרפון היה דמאי וכתבנו דלפי פי' זה לא גרסינן דמדאורייתא ברובא בטל אך לפי מה שכתבנו נראה דלעולם דגרסינן ליה ואיצטריך להאי טעמא משום דאי לאו דמדאורייתא בטל לא היה מפריש עליו מן הדמאי דהא קי"ל דאין תורמין מן הדמאי על הדמאי אך כיון שכבר נתבטל ברוב דליכא איסור תורה התירו לעשר מן הדמאי דאף את"ל דהדמאי שמפריש ממנו הוא מעושר מ"מ ליכא איסור תורה וטעמא דאוקמוה דתערובות זה היה דמאי ולא טבל הוא משום דס"ל דאם מה שנתערב היה טבל גמור לא היה להפריש עליו מן הדמאי משום דדילמא הדמאי היה מעושר ונמצא שאוכל טבל דרבנן. והכוונה והכלל דכל היכא דאיכא ספק א' להקל כגון במפריש מן הדמאי על טבל דרבנן דאם הדמאי מעושר לא נתקן הטבל ואם הדמאי אינו מעושר נתקן נמצא דליכא אלא חד צד להקל אף באיסור דרבנן חוששין לחומרא ואינו מעשר מזה על זה אך אם מה שנתערב היה דמאי דהשתא איכא תרי ספיקי להקל דאפשר דמה שמפריש ממנו אינו מעושר ואת"ל דהוא מעושר אפשר שהדמאי שנתערב ג"כ הוא מעושר נמצא דאיכא תרי חלוקות יש להקל באיסורא דרבנן אך באיסורא דאורייתא אף דאיכא תרי ספיקי להקל אזלינן לחומרא והיינו טעמא דאין תורמין מן הדמאי על הדמאי אף דאיכא תרי ספיקי להקל משום דאי אמרת שהדמאי שמפריש הימנו הוא מעושר והדמאי שמפריש עליו אינו מעושר קא אכיל איסור תורה ואליבא דרש"י אף אם היה התערובות מטבל גמור יכול להפריש מן הדמאי עליו משום דכל בדרבנן אזלינן לקולא. ומ"מ עדיין לכל הפירושים

קשה עלי דמהסוגיא מוכח דאף דהתורם מן החייב מן התורה על החייב מדרבנן נפטר הטבל דרבנן מ"מ לכתחלה אינו תורם שהרי הקשו בגמרא ולימא ליה קח לך מן השוק ותירצו קא סבר אין קנין לעכו"ם כו' והו"ל מן החייב על הפטור וא"כ איך התירו לתרום מהדמאי על טבל דרבנן דלא ימנע אם הדמאי אינו מעושר הוי מן החייב על הפטור ואם הוא מעושר הוי מן הפטור על החייב ויש לתרץ בדוחק ועדיין יש לי משא ומתן בסוגיא זו אלא שמפני האריכות לא כתבתים לפי שסוגיא זו סובלת אריכות הרבה והדבר צריך אצלי תלמוד. ודע דאליבא דרש"י דאית ליה דמיירי בטבל גמור ע"כ מיירי בטבל הטבול לתרומת מעשר ולא לת"ג דאם היה טבול לתרומה גדולה איך היה מפריש מן הדמאי עליו והלא דמאי פטור מתרומה משום דלא נחשדו ובודאי שאינו מפריש תרומה מדבר שאינו טבול לתרומה וכמ"ש רבינו בפ"ג דין כ"ב וכן פי' הר"ש בפ"ג דחלה מ"ט להך דמנחות בטבל שהורם ממנו תרומה גדולה ועלה בדעתי לומר שהפי' הא' שכתב רש"י דתערובות זה היה דמאי הוא משום דניחא להו דמיירי בדמאי שכבר הורם ממנו תרומה גדולה כסתם דמאי ולא בטבל גמור ולאוקמי בטבל שהורם ממנו תר"ג. ודע שזה שכתבנו לעיל דכל טבל שנתערב בחולין אינו מפריש עליו מטבל גמור מן התורה משום דהוי מן החייב על הפטור אלא מטבל אחר דרבנן לא כל טבלים דרבנן הותר לתרום מהם על טבל זה שנתבטל שהרי התוס' שם הקשו דמה תירצו בגמרא קא סבר אין קנין לעכו"ם דהא מיפטר מטעם מירוח ותירצו דמ"מ דמי לחיוב כי היכי דלא אמר ליה קח מעציץ שאינו נקוב או מתבואת ח"ל כו' מוכח מכאן דאף דעציץ שאינו נקוב ותבואת ח"ל ומירוח העכו"ם אין חיובם כי אם מדרבנן מ"מ אינו תורם מהם על טבל שנתערב בחולין שנתבטל ברוב משום דהני דמו לחיוב והוי כאילו תורם מן החייב על הפטור. והנה הרא"ש ז"ל שכתב דטבל שנתערב בחולין שמפריש עליו מעציץ שאינו נקוב חולק בסברת התוספות הלזו אך לא ידעתי אם הרא"ש חולק בכל וס"ל דכל טבל שאינו חייב מן התורה דינו שוה ומפריש ממנו על טבל שנתערב בחולין או דילמא דדוקא בעציץ שאינו נקוב פליג אבל באחריני מודה כגון מירוח העכו"ם או תבואת ח"ל משום דדמי לחיוב ואין ולאו ורפיא בידי ומדברי הר"ש בפ"ג דחלה מ"ט נראה דס"ל כסברת התוספות שהקשה עלה דמתני' דזיתי מסיק שנתערבו עם זיתי ניקוף דקתני אם יש לו פרנסה ממקום אחר מוציא לפי חשבון מהך דמנחות ותיקון דדמאי ליכא למימר הכא משום דמתני' איירי בשלא הורם ממנו תרומה גדולה וכתב ומיהו למ"ד יש קנין משכחת לה דלך קח מן העכו"ם וזה דוחק לאוקמי סתמא דמתני' במחלוקת עוד תירץ דמוציא תחלה ת"ג ואח"כ לוקח מן השוק ומעשר לפי חשבון וגם זה דוחק דא"כ כשמוציא תחלה ת"ג הוא

על הכל וא"כ מתני' דקתני מוציא לפי חשבון הוא דוקא בתרומת מעשר ומדקתני סיפא ואם לאו מוציא תרומה לפי חשבון מכלל דרישא אינו מוציא לפי חשבון עוד תירץ דהכא איירי כשהטבל רוב וגם זה דוחק דא"כ איפכא הוה ליה למיתני זיתי ניקוף שנתערבו עם זיתי מסיק ענבי עוללות עם ענבי בציר וכמו שדקדק הר"ש בפ"ה דדמאי מ"ה ומדלא תירץ דפרנסה דמתני' הוא בעציץ נקוב ודכוותיה נראה דס"ל כסברת התוס' דכל הני דמו לחיוב והוי כתורם מן החייב על הפטור. ודע שראיתי שהתוספות דבריהם סתרי להדדי דבפרק הנודר מן הירק עלה דהך דכל דבר שיש לו מתירין כגון טבל כו' כתבו דמעשר עליו מדמאי או מעציץ שאינו נקוב וזה הוא הפך ממה שכתבו בפרק הקומץ וצ"ע. ודע שמ"ש התוספות דמעשר עליו מדמאי על כרחך מיירי כשטבל זה שנתערב בחולין היה טבול דוקא לת"מ דאם היה טבול לת"ג לא היה מעשר מן הדמאי דהא לא נחשדו ע"ה בתרומה גדולה וכמבואר וכן כתב הר"ש בספ"ג דחלה וכמ"ש לעיל וכ"כ הרא"ש בפרק הנודר מן הירק (דף ט') עלה דההיא דאמרינן ליטרא בצלים כו' דלמא לחומרא שאני. ודע דכתב מהר"ם בתשובה סי' תצ"ג דאין מפריש מחד דרבנן על תרי דרבנן והכריח כן מאותה סוגיא דפרק הקומץ יע"ש. ועיין בהגהות דשייכי לספר זרעים שכתבו בשם מהר"ם דמסוגיא זו דהקומץ משמע דאין להפריש אפילו בטבל דרבנן היכא דנראה דאחד חמור קצת מחבירו יע"ש:

הלכה יח

אין תורמין שבלים על החטים וכו'. עיין בהר"ש ובמ"ש הראב"ד בפ"ה דעדיות משנה ב' ובתי"ט. ומ"ש אבל לא מן המבושל כו' עיין בתשובת הרשב"א סי' כ"ד ובמ"ש הר"ש על משנה זו ודוק:

הלכה כו

המניח פירות להיות מפריש עליהם כו'. דין זה הביאו רבינו לקמן פ"ז מהלכות מעשר דין ד' יע"ש:

פרק ו

הלכה א

ועבדיהם הכנענים ובהמתם. גרסינן בת"כ הם יאכלו הם אוכלים ואין הבהמה אוכלת יכול לא תאכל בכרשינים ת"ל נפש ע"כ. נראה מכאן דלא הותר לבהמה אלא דבר שעיקרו מאכל בהמה דאף דלאדם נמי חזי מ"מ הותר אבל דבר שעיקרו מאכל אדם לא הותר

לבהמה וכ"כ הר"ש בפרק בתרא דתרומות מ"ט וכ"כ הרע"ב שם (א"ה ועיין לקמן פ"ג מהלכות מעשר דין כ') :

הלכה ו

זר שאכל תרומה כו' ואינו משלם דמי מה שאכל. תמהני בדין זה שפסק רבינו מההיא דאמרינן ר"פ אלו נערות (דף ל"א) מאי איכא בין רבא לאביי איכא ביניהו זר שאכל תרומה ומוכח התם דלא מיפטר מתשלומין אלא בשתחב לו בבית הבליעה ומצי לאהדורה ע"י הדחק א"נ במשקין הא לאו הכי לא מיפטר וצ"ע. ועל מ"ש רבינו בין שאכל תרומה טמאה חייב מיתה. עיין בלח"מ רפי"ט מהלכות סנהדרין. (*א"ה עיין ברש"י פרק בתרא דיומא (דף פ') גבי זר שאכל תרומה ביום הכפורים דמוקי לה בשוגג משמע דבמזיד ליכא חומש):

הלכה יב

ואפילו זרע הזרע ע"ס כל העולם שנאמר וזרע אין לה. כלומר כי היכי דפוסל זרע זרעה ה"נ מאכיל זרע זרעה. ואפשר שהוא מקושר עם הבבא שאחר זו ועיקרא דמלתא דזרע מאכיל נפקא לן מדכתיב ילידי ביתו הם יאכלו קרי ביה יאכילו הכי איתא בפרק יוצא דופן (דף מ"ד). (*א"ה ומ"ש ואפילו טומטום ואנדרוגינוס עיין במ"ש הרב המחבר לקמן פ"ז דין י"ד):

פרק ז

הלכה א

כהן טמא אסור לאכול תרומה וכו'. טבול יום שאכל תרומה אם חייב מיתה עיין במה שכתבו התוס' פרק הנשרפין (דף פ"ג) ד"ה ויליף. ועיין בסמ"ג לאוין סי' ש"ה וש"ו שכתב בשם רבינו חיים הכהן דטבול יום שאכל תרומה הוא במיתה: וטמא שאכל תרומה טמאה אע"פ שהוא בלאו אינו לוקה. בס"פ הנשרפין מפיק לה מדכתיב ומתו בו כי יחללוהו פרט לזו שמחוללת ועומדת. ויש להסתפק במי שאכל תרומה טמאה מדרבנן אי חייב מיתה ב"ש מי אמרי' כיון דתרומה זו טהורה מן התורה שפיר קרינן ביה ומתו בו כי יחללוהו או דלמא אף שטומאתה מדרבנן ממעטינן לה ואמרינן פרט לזו שמחוללת ועומדת. ויש לנו הרבה כיוצא בזה כגון הבא ביאות אסורות מדרבנן דאין המים בודקים את אשתו ומייתינן לה מדכתיב ונקה האיש מעון וכן גבי אונס ומפתה אמרי' שאם היתה אסורה עליו מדרבנן שאינו נושאה משום דכתיב ולו תהיה לאשה אשה הראויה לו. וא"כ ה"נ תרומה טמאה מדרבנן ממעטינן לה מקרא דכי יחללוהו. ועיין במ"ש מרן בספי"ד

מהלכות פרה אדומה בשם הר"י קורקוס שהקשה וא"ת והרי נטמאו המים והמים יחזרו ויטמאו אותה אפי' היתה טהורה הא לא קשיא ההוא מעלה בעלמא ואין טומאת מעלה פוטרתו מחיוב מיתה ע"כ. ולא ידעתי אם הרב ס"ל דשאני טומאת מעלה משאר טומאות דרבנן או דלמא ס"ל דשום טומאה דרבנן אינה פוטרתו מחיוב כרת מן התורה והדבר צריך תלמוד. שוב ראיתי לרבינו בפ"ב מהלכות גניבה דין ח' שכתב השוחט כו' אע"פ שחולין שנשחטו בעזרה אסורים בהנאה הואיל ואיסורם מדבריהם ה"ז חייב לשלם תשלומי ד' וה'. הרי שאם היה איסורו מן התורה היה פטור משום דלא הוה קרינן ביה וטבחו ועכשיו שאיסורו מדרבנן לא ממעטינן ליה מקרא דוטבחו. מכאן יש ללמוד דמי שאכל תרומה טמאה מדרבנן דחייב כרת ולא ממעטינן ליה מקרא דכי יחללוהו כיון שאין טומאתו כי אם מדרבנן. ועיין במ"ש התוס' בפ' מרובה (דף ע"ז) ד"ה אומר היה ר"ש ודוק. ועיין בפרק השוחט (דף נ"ז) דפריך בגמרא ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה ליבעי כיסוי ודוק. ועיין במ"ש רש"י פרק כל שעה (דף ל"ה) אהא דאמרינן דמאי לא חזי ליה שכתב ואמרינן לקמן מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ לבדו אתה יוצא בה לשום מצה כו'. ועיין במ"ש התוס' שם (דף ל"ח) אהא דאמרי' אבל חלתו דאי מטמיא כו' שכתבו זו הסוגיא כמ"ד מחיצה לקלוט דאורייתא ודוק היטב בדבריהם. (*א"ה עיין במ"ש הרב המחבר בפ"ג מהלכות תמידין ומוספין דין ב' ובפ"א מהלכות נערה בתולה דין ה' יע"ש):

הלכה ג

שנאמר ואחר יאכל מן הקדשים וכו'. בגמרא לא הביאו פסוק זה אלא בשעריך תאכלנו לזה ולא לאחר ולאו הבא מכלל עשה עשה וכ"כ הרמב"ן במנין המצות בעשין סי' ג'. וראיתי בירושלמי רפ"ב דבכורים דר' אבא מפיק לעשה מואחר יאכל ור' ייסא מבשעריך יע"ש:

הלכה י

כהן ערל אסור כו'. עיין בלח"מ פ"ט מהלכות קרבן פסח שהאריך בזה. ומ"ש משוך מותר לאכול כו' כתב מרן וסובר רבינו כגירסת ספרים דידן דמסיק לרב הונא בתיובתא ומהירושלמי דפירקין נראה כגירסא האחרת דגרסי מסייע ליה לרב הונא ודוק:

הלכה יד

טומטום ואנדרוגינוס עבדיהן אוכלים כו'. מרן הביא כל הסוגיא דר"פ הערל וכתב וידוע דהלכה כרבא ולפיכך סתם רבינו כו'. ולא ידעתי טעם לזה דכיון דביציו ניכרות אמאי אינו מאכיל את אשתו הא ודאי זכר הוא והיא הויא אשת איש גמורה והבא עליה

במיתה וא"כ אמאי לא יאכיל את אשתו. ובדברי הגמרא הייתי סבור לומר דרבא לא פליג עליה דאביי לענין דינא דמודה רבא דאם ביציו ניכרות דאשתו אוכלת אלא דדחיקא ליה מילתא לאוקומי לברייתא בשביציו ניכרות דאם איתא ה"ל לפרש ועוד דס"ל דאי מיירי בהכי מאי אשמעינן בברייתא דאשתו אוכלת פשיטא דהא ודאי זכר הוא ומש"ה אוקמה ואמר מאי נשיו אמו ואשמעינן דלא נימא מוליד מאכיל שאינו מוליד אינו מאכיל וכדאיתא בגמרא. והנראה אצלי בדעת מרן הוא דס"ל דרבא פליג עליה דאביי לענין דינא וס"ל דאף שביציו ניכרות אינה אוכלת וטעמא מההיא דאמרי' בפרק הבא על יבמתו (דף נ"ד) אמר שמואל מודה לי אבא בתינוקת פחותה מבת ג' שנים ויום אחד הואיל ואין לה ביאה אין לה חופה ע"כ. וכי היכי דאמרי' התם דאע"ג דיש חופה לפסולות מ"מ בעינן שתהא חופה הראויה לביאה ואי לא לא חשיבא חופה ה"נ גבי תרומה דקי"ל דאינה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה לא חשיבא חופת הטומטום חופה כיון דאינו ראוי לביאה והתוס' הקשו קושיא זו לאביי וז"ל וא"ת אכתי היאך מאכיל את אשתו דכיון דאינו בר ביאה לא הוי חופתה חופה כמו פחותה מבת ג' וי"ל דכיון דראוי ליקרע הוי בר חופה ע"כ. ורבא לא ס"ל תירוץ זה ומש"ה אוקמה לברייתא ואמר מאי נשיו אמו ומש"ה פסק רבינו סתם דטומטום אינו מאכיל את אשתו ולא חילק דס"ל דאפי' ביציו ניכרות אינו מאכיל משום דאין לו חופה וא"ת אכתי קשה דלמה לא נקט דטומטום מאכיל את אמו וללמדנו דלא נימא מוליד מאכיל שאינו מוליד אינו מאכיל וי"ל שכבר לימד אותנו רבינו דין זה בפ"ו דין י"ב שכתב ישראלית שיש לה זרע מכהן אוכלת בשביל בנה בין זכר בין נקבה ואפי' טומטום ואנדרוגינוס ואין ספק דדין זה דרבינו מהא דרבא גמר לה:

הלכה יז

וכל המאכיל בתרומה מאכיל בחזה ושוק. כתב מרן בס"פ הערל אהא דתנן אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה אמר ר"ל בתרומה בזמן הזה וכו' (עיין בכ"מ) (*א"ה עיין בס' יום תרועה דף ו') ויש לתמוה עליו שהרי בפרק ראשון פסק כר"ל דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן וצ"ע ע"כ ואני תמיה על מרן דאמאי לא הקשה לרבינו במ"ש לעיל בדין י"ד טומטום ואנדרוגינוס עבדיהן אוכלין אבל לא נשותיהן ע"כ דנהי דקי"ל כרב דאמר ליתא למתני' מקמי ברייתא דתניא ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אם מין זכר אם נקבה כו' מ"מ נהי דספיקא הוי כיון דקי"ל דתרומה בזמן הזה דרבנן ניזיל לקולא ותיכול דאימור זכר הוא ומאי דאמרינן ליתא למתניתין היינו משום דס"ל דתרומה בזמן הזה מן התורה אבל כפי האמת שהוא מדרבנן רבי יוסי דמתניתין ורבי יוסי דברייתא הם שפה אחת ודברים אחדים. אך אחרי בקשת

המחילה הראויה אמינא דקושיא מעיקרא ליתא ובירורן של דברים כך הוא דר"ל ורבי יוחנן נחלקו בסברת רבי יוסי ור"ש דמתניתין דאמרו דאשת אנדרוגינוס אוכלת בתרומה דר"ל סבר דטעמא הוא דנהי דס"ל דאנדרוגינוס ספיקא הוי וכדקתני בברייתא מ"מ אשתו אוכלת משום דתרומה בזמן הזה דרבנן ובדרבנן אזלינן לקולא ורבי יוחנן פליג עליה וס"ל דרבי יוסי דמתניתין מפשט פשיטא ליה דאנדרוגינוס ודאי זכר הוא ומש"ה אמר דמאכילה אף בחזה ושוק ומאי דנקט במתניתין מאכילה בתרומה הוא משום דאית ליה תרומה בזמן הזה דאורייתא ולסברת ר' יוחנן הלזו אין חילוק בין תרומה דרבנן לתרומה דאורייתא דר' יוחנן אית ליה דאפי' מי שסובר תרומה בזמן הזה דרבנן אנדרוגינוס אינו מאכיל את אשתו אלא למ"ד ודאי זכר הוא אבל למאן דמספקא ליה אינו מאכיל אף דס"ל תרומה בזמן הזה דרבנן דחילוק זה לא אמרו אלא ר"ל אבל אליבא דר' יוחנן לא ומאי דקאמר ר' יוחנן דר' יוסי סבר דתרומה מן התורה ואמר ליה לר"ל מי סברת תרומה בזמן הזה דרבנן דמשמע דאי הוה ס"ל הכי היה מחלק בין תרומה בזמן הזה לחזה ושוק נראה דהכוונה היא דר"ל ראה דבמתניתין נקט ר' יוסי דאשת אנדרוגינוס אוכלת בתרומה ור"ל ס"ל דתרומה בזמן הזה דרבנן ועל זה הוקשה לו דר' יוסי אמאי נקט תרומה לישמעינן רבותא אפילו חזה ושוק לזה הוכרח לומר דרבי יוסי ס"ל דאנדרוגינוס ספיקא הוי ומש"ה נקט תרומה דדוקא תרומה שהיא מדרבנן אזלינן לקולא אבל חזה ושוק לא ור' יוחנן השיב לו מי סברת תרומה בזמן הזה דרבנן ומש"ה נדחקת לחלק אליבא דרבי יוסי בין תרומה דרבנן לחזה ושוק הא ליתא אלא ר' יוסי אית ליה דתרומה בזמן הזה מן התורה ונקט תרומה שהיא חמורה מחזה ושוק וטעמא דרבי יוסי הוא משום דס"ל דהוי זכר ודאי ולעולם דאפי' מאן דס"ל דהוי ספק וס"ל נמי דתרומה בזמן הזה דרבנן אינה אוכלת דאין לחלק בין תרומה בזמן הזה לחזה ושוק שאין לנו שום הכרח לומר חילוק זה. ונראה שיש להכריח דין זה דאין לחלק בין תרומה בזמן הזה לתרומה דאורייתא מההיא דאמרינן בפרק הערל (דף ע"ב) טומטום אינו אוכל בתרומה נשיו ועבדיו אוכלין ופריך נשיו לטומטום מנא ליה אילימא דקדיש כו' אימור דאמרינן לחומרא לקולא מי אמרינן ספק אשה הוא ואין אשה מקדשת אשה ע"כ, ומאי קושיא אימא דהאי תנא ס"ל תרומה בזמן הזה דרבנן ואזלינן לקולא אימור זכר הוא דומיא דמאי דס"ל לר"ל אליבא דרבי יוסי באשת אנדרוגינוס דאוכלת בתרומה וליכא למימר דבעו לאוקומה להההיא ברייתא אף למ"ד תרומה בזמן הזה דאורייתא דמי הזקיקם לזה לאוקומי לברייתא דלא כהלכתא דהא אליבא דרבינו תרומה בזמן הזה דרבנן ועוד שהרואה יראה כמה נדחקו אביי ורבא לתרוצי לברייתא דאביי אוקמה כשביציו נכרות ורבא אמר מאי נשיו אמו וכל אלו הם

אוקימתות דחוקות ומי הזקיקם אימא דברייתא אתיא כפשוטה משום דס"ל דתרומה בזמן הזה דרבנן. שוב ראיתי דראיה זו אינה דהא קתני טומטום אינו אוכל וטעמא משום ספק ערל ואי הך תנא ס"ל דתרומה בזמן הזה דרבנן משום הכי נשיו אוכלות איהו אמאי לא אכיל הא ספק הוא וניזיל לקולא ומ"מ ס"ל לרבינו דליכא למימר דטעמא דהך תנא דברייתא הוא משום דס"ל דתרומה בזמן הזה דאורייתא דליכא לאוקומה להך סתמא דלא כהלכתא דאיהו ס"ל דאף ר' יוחנן מודה דתרומה בזמן הזה דרבנן ור' יוחנן לא אמר דהוי מן התורה אלא אליבא דר' יוסי וליה לא ס"ל וכמו שיתבאר לקמן ומש"ה ס"ל דאף למ"ד דהוי דרבנן לא אזלינן לקולא ובריייתא זו אתיא אף כמ"ד תרומה בזמן הזה דרבנן. ועוד יש להביא ראיה לזה מההיא דאמרינן בפ"ב דקידושין (דף מ"ה) נתקדשה לדעת והלך אביה למדינת הים ועמדה ונשאת כו' רב אסי אמר אינה אוכלת שמא יבוא אביה וימחה ונמצאת זרה למפרע הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי ע"כ. והשתא יש לתמוה כיון דתרומה בזמן הזה דרבנן אמאי חשו רב אסי ורב לדילמא ימחה האב והלא כל שהוא ספק אוכלת בתרומה בזמן הזה דרבנן דומיא דאנדרוגינוס דאוכל תרומה בזמן הזה ודוחק גדול לומר דרב אסי ורב ס"ל דתרומה בזמן הזה מן התורה דלא כהלכתא. ורבינו בסוף פ"ח פסק כרב אסי אף דס"ל דתרומה בזמן הזה דרבנן וטעמא הוא כדכתיבנא דס"ל דרב ורב אסי פליגי עליה דר"ל במאי דמחלק ואומר דתרומה בזמן הזה נאכלת על הספק וס"ל דטעמיה דרבי יוסי הוא כדרבי יוחנן דאמר דלרבי יוסי אנדרוגינוס ודאי זכר הוא ועוד אף אם תימצי לומר דרב ורב אסי ס"ל דתרומה בזמן הזה מן התורה אכתי קשה דהא התם מיירי בנתקדשה לדעת ומדאורייתא ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה כדאיתא בפרק אע"פ (דף נ"ז) וא"כ כיון דלא היה כאן כי אם איסורא דרבנן אמאי חששו לספק אלא ודאי דאף באיסורא דרבנן חששו על הספק. וא"ת מה ראיה היא זו הא ר"ל גופיה דאית ליה דאזלינן לקולא בתרומה בזמן הזה מודה דבזמן דנוהג תרומה מן התורה אינו מאכילה אפילו בתרומה שהיא מדבריהם וכדאיתא בפרק הערל (דף פ"א) הא לא קשיא כלל משום דהתם טעמיה דר"ל הוא דאי אמרת דאנדרוגינוס מאכיל את אשתו בזמן דהוי תרומה מן התורה תרומה דרבנן יבא להאכיל לאשתו תרומה של תורה ומש"ה גזרו ולא התירו אלא בתרומה בזמן הזה אבל הכא גבי ארוסה אין כאן שום טעם לגזור ואי אמרת דבזמן הזה אזלינן לקולא כל היכא דאיכא ספק אמאי לא אזלינן לקולא בארוסה כיון שאין איסורה כי אם מדרבנן אלא ודאי דס"ל דלא אזלינן לקולא בספיקא. ונ"ל דרב דהוה מתיר מתחלה הוא משום דהוה ס"ל דנהי דבעלמא בתרומה בזמן הזה לא אזלינן לקולא מ"מ הכא דנצטרפו תרתי דרבנן דהיינו תרומה בזמן הזה וארוסה הוה

ס"ל דאזלינן לקולא ורב אסי פליג עליה וס"ל דאפ"ה לא אזלינן לקולא אף דאיכא תרתי דרבנן וחזר רב וחש לדרב אסי. הכלל העולה דר"ל ור' יוחנן בתלת פליגי דלר"ל ר' יוסי אית ליה דתרומה בזמן הזה דרבנן ואית ליה דאנדרוגינוס הוי ספק איש וספק אשה וס"ל דבתרומה בזמן הזה אזלינן לקולא בספיקא ורבי יוחנן פליג עליה בכל וס"ל דליתנהו להני כללי דכייל ר"ל וס"ל דלרבי יוסי תרומה בזמן הזה מן התורה וס"ל נמי דלרבי יוסי אנדרוגינוס ודאי זכר הוא וס"ל נמי דלמאן דאית ליה דתרומה בזמן הזה דרבנן לא אזלינן בספקא לקולא. ונראה דאף ר"ל דאמר דבתרומה בזמן הזה אזלינן לקולא לא אמרה כי אם אליבא דרבי יוסי אבל לדידיה לא ס"ל ואמינא לה מההיא דתנן בפרק ז' דיבמות עלה ס"ז ספק שהוא בן תשע שנים ויום אחד ספק שאינו ספק הביא שתי שערות וספק שלא הביא ע"כ ופירושה היא דכל הני פוסלין מספק כגון א' מכל הפסולין שבאו על בת כהן פסלוה ואם היה ג"כ ספק בן תשע שנים פסלוה וכן האירוסין שפוסלין בבת ישראל לכהן אם היה ספק בן שלש עשרה שנה נמי פוסלין ואין ספק דמתני' אליבא דהלכתא היא דס"ל דתרומה בזמן הזה דרבנן ור"ל נמי הכי ס"ל והשתא איכא לאתמוהי טובא ומה אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל שהיתה בחזקת שאינה אוכלת והיתה גם בחזקת פנויה אפ"ה מן הספק מפקינן לה מחזקתה ואמרינן דשמא זכר הוא ואוכלת בת כהן שהיתה בחזקת אוכלת וכשרה אינו דין שאם בא עליה ספק בן תשע שלא נפסול אותה על הספק וכן גבי ספק בן י"ג איכא נמי חזקתה שהיתה אוכלת וחזקת פנויה ואפ"ה אמרינן דעל הספק לא תאכל וזה נ"ל שהוא ק"ו שאין עליו תשובה. אשר על כן נ"ל דאף ר"ל לא אמרה למלתיה כי אם אליבא דר' יוסי אבל לדידן לא ס"ל כוותיה אלא אף דקי"ל דתרומה בזמן הזה דרבנן לא אזלינן בספיקא להקל כי אם להחמיר. ולענין הלכה במה שנחלקו אי תרומה בזמן הזה הוא דרבנן או מן התורה פסק כר"ל מהטעמים שכתב הרב המגיד בפרק כ' מהלכות איסורי ביאה דין ג' ומה גם ממ"ש מרן טעם לשבח בפרק א' מהלכות אלו דין כ"ו דמאי דקאמר ר' יוחנן ואנא דאמרית כר' יוסי לאו משום דסבר רבי יוחנן כוותיה אלא משום דאליבא דר' יוסי דאנדרוגינוס דמתני' קיימי כו' ודבריו ראויים אליו. ובאידך פלוגתא דאנדרוגינוס אי הוי ספק או ודאי פסק דספיקא וכדאמרינן סמי מתניתין מקמי ברייתא וכן מתבאר בכמה מקומות מחיבורו דס"ל דאנדרוגינוס הוי ספק. ובאידך מילתא דאי אזלינן לקולא בתרומה בזמן הזה פסק דאזלינן לחומרא מכח כל הראיות שכתבנו ופסק בפ"ז דין י"א דהטומטום אינו אוכל מפני שהוא ספק ערל ובדין י"ד פסק דטומטום ואנדרוגינוס דנשותיהן אינם אוכלות משום ספק נקבה וכל אלו הדינים הם אפילו בתרומה בזמן הזה דאם היה חילוק בדבר היה לו לבאר וכמו שביאר

בפרק י"ג דין י"ד גבי שתי קופות כו' אלא ודאי מדסתם משמע דס"ל דאף בתרומה בזמן הזה לא אזלינן לקולא ודוקא לענין תערובות חלקו בין תרומה בזמן הזה לתרומה של תורה אבל לאכול התרומה עצמה לא וההיא דקידושין שכתבנו לעיל דרב חש להההיא דרב אסי מוכח דמעשה בא לפניו בזמן הזה וחשש לספק ואסר לאכול תרומה. ואח"כ חזר וכלל ואמר וכל המאכיל בתרומה מאכיל בחזה ושוק ללמדנו דין זה בקיצור כמנהגו הטוב ואמר אל יעלה בדעתך כסברת ר' יוסי ואליבא דר"ל דאית ליה דיש חילוק בין תרומה לחזה ושוק דבתרומה אזלינן להקל ומאכיל משום דהוי דרבנן אבל בחזה ושוק לא דהא ליתא אלא כל המאכיל בתרומה מאכיל בחזה ושוק משום דאף בתרומה שהיא דרבנן לא אזלינן בה לקולא כי אם לחומרא ולפיכך כל המאכיל בתרומה מאכיל בחזה ושוק. והנה מלבד הראיות שכתבנו דתרומה בזמן הזה אף שהיא דרבנן דינה כשל תורה ממש לכל ספיקותיה זולת לענין תערובת ועיין בפ"ד מהלכות מעשר שני דין ט"ו במ"ש מרן ועיין במ"ש מרן בפ"ג מהלכות מעשר שני דין כ' וז"ל שפיר עבד רבינו שלא חש להרשב"א משום דכיון דס"ל דתרומה בזמן הזה דרבנן הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא ע"כ ועיין במ"ש בסוף פ"א מהלכות מעשר שני דין י"ד על דברי הראב"ד ונראה שסותר מ"ש בפ"ד דין ט"ו יע"ש. עוד יש להביא ראיה לזה מההיא דאמרי' בפרק הניזקין (דף נ"ה) ובפרק י"ד דיבמות (דף קי"ג) דפריך תלמודא וחרש בפקחת ליכול בתרומה דרבנן ופשטא דלישנא דבתרומה דרבנן הוא בדבר שאינו נוהג בו תרומה מן התורה כגון תבלין אליבא דרבינו ופירות האילן כפי סברת החולקין מלבד דפשט הלשון מורה הכי מהתשובה שהשיבו דלמא אתי למיכל בתרומה דאורייתא יש להכריח דהקושיא היתה דליכול בתרומה שאינה נוהגת כי אם מדרבנן דאי הקושיא היתה דתיכול בזמן הזה לא היו מתרצים לזה כלום דהא בזמן הזה לא שייך למיגזר דהא ליכא תרומה של תורה אלא ודאי דקושיית הגמרא לא היתה אלא דתיכול מדבר שאינו נוהג מן התורה והשתא תיקשי דאמאי אינה אוכלת בתרומה בזמן הזה שהיא דרבנן ולא שייך למיגזר אטו דאורייתא אלא ודאי דתרומה בזמן הזה אף שהיא דרבנן כדין תורה דנו אותה לגמרי ובפרק האשה רבה (דף צ') אמרינן ואוכלת בגינו תרומה בתרומה דרבנן משמע דבתרומה בזמן הזה לא וטעמא הוא כדכתיבנא דתרומה בזמן הזה דין תרומה של תורה יש לה זולת לענין תערובות וא"ת הרי כתב רבינו פ"כ מהא"ב דהואיל דתרומה בזמן הזה היא מדרבנן אוכלים אותה הכהנים שבזמננו שהן בחזקה ע"כ הרי שנחלקו בין תרומה בזמן הזה לתרומה של תורה הא לא קשיא משום דחכמים דתקנו תרומה בזמן הזה אם היו אוסרים אותה לכהן של חזקה היתה תקנתם לבטלה שהרי בזמן הזה כל הכהנים הם של חזקה

ואינו נמצא כהן מיוחס לפיכך כשתקנו תרומה בזמן הזה ראו לך להתירה לכהנים של חזקה אבל לשאר הדברים עשו אותה כשל תורה לגמרי וכדכתיבנא אך קשה לכל מה שכתבנו מה שכתב רבינו בפ"ח מהלכות אלו דין י"ב וז"ל כל אלו כשם שאין מאכילין בתרומה של תורה כך אין מאכילין בתרומה של דבריהם גזירה שמא יאכלו בשל תורה ע"כ משמע דבתרומה בזמן הזה מאכילין דהא ליכא לטעמא דגזירה דשמא יאכלו בשל תורה והנראה אצלי דתרומה בזמן הזה תרומה של תורה חשיבא ומה שכתב בתרומה של תורה הכוונה היא בדבריהם שנוהגין בהם תרומה של תורה והיה עולה על הדעת דדברים שאינו נוהג בהם תרומה של תורה דתאכל כגון בת ישראל שנשאת לכהן חרש דליתו נישואין דרבנן ויאכילו לתרומה דרבנן קמ"ל דלא משום גזירה ונראה דקאי ג"כ לכל הספיקות שכתב דפוסלין אותה אפילו בתרומה של דבריהם מהטעם שכתב אבל תרומה בזמן הזה לא איצטריך לטעם דהא תקנה קבועה היתה ועשו אותה כשל תורה.
עוד היה נראה לי לומר פי' אחר בדברי רבינו במ"ש וכל המאכיל בתרומה מאכיל בחזה ושוק דלפי מה שכתבנו היה לו לומר וכל האוכל בתרומה אוכל בחזה ושוק וכוונתו היא דבפ"י מהלכות מעשה הקרבנות דין ה' כתב וכל אלו הנאכלים לכהנות נאכלים לעבדי הכהנים ולנשיהם כתרומה ע"כ וסתם ולא חילק דהא איכא בין תרומה לחזה ושוק *ישראלית שנשאת לכהן ומת הישראל או שגרשה וזרע אין לה שחוזרת לבית אביה לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק אלא שסמך על מ"ש בפ"ו מהלכות תרומות דין ו' אך לא ביאר דאוכלת בחזה ושוק בשביל בנה ויש כמה חילוקי דינים בזה וכמו שנתבאר שם ויש עוד דין מחודש בזה דאמרינן בפרק יש מותרות עלה פ"ז אמר רב אדא בר אהבה תנא כשהיא חוזרת לבית אביה חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק בשביל בנה חוזרת אף לחזה ושוק ע"כ ודין זה לא הביאו רבינו בפירוש ונראה דרבינו רצה לקצר וכלל כל הדינים בזה במ"ש וכל המאכיל בתרומה מאכיל בחזה ושוק כלומר כל שמאכיל שהאכילה באה לה ממקום אחר ולא מצד עצמה בין שאוכלת בשביל בעלה או שאוכלת בשביל בנה אוכלת ג"כ בחזה ושוק ובזה נכלל דינו של רב אדא בר אהבה דחוזרת בשביל בנה חוזרת אף לחזה ושוק אבל באוכלת מצד עצמה אז יש חילוק בין תרומה לחזה ושוק דהיינו חוזרת לבית אביה דאוכלת בתרומה מצד כהונתה ואינה אוכלת בחזה ושוק (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר לקמן פ"י מהלכות מעשה הקרבנות דין ה') : *צ"ל בת כהן שנשאת לישראל

פרק ח

הלכה טו

אשת איש שבאו עליה עדי קינוי וסתירה כו'. ראיתי להתוספות בפ"ק דסוטה (דף ו') שכתבו האומרת טמאה אני לך אי קשיא בשילהי מסכת נדרים דפליגי רבה ורב ששת באומרת טמאה אני לך דרב ששת אומר אוכלת בתרומה תריץ דהכא איירי אחר קינוי וסתירה דרגלים לדבר ואפילו רב ששת מודה והכי מפרש לה בירושלמי ע"כ. וראיתי בירושלמי בזה הלשון עלה דמתני' דואלו אסורות מלאכול בתרומה מתני' כמשנה ראשונה דתנינן תמן בראשונה היו אומרין ג' נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך אמר רבי אבן ואפי' תאמר כמשנה אחרונה מ"מ יש רגלים לדבר ע"כ. ואנכי לא ידעתי לא כוונת הירושלמי ולא כוונת התוס' דאי הוה ס"ל דמתני' איירי אחר קינוי ואפ"ה הוה ס"ל דלמשנה אחרונה מותרת בתרומה וכן אליבא דרב ששת לא ידעתי איך יתכן לומר זה שהרי שנינו בריש פ"ק נכנסה עמו לבית הסתר וכו' אסורה לביתה ואסורה בתרומה וא"כ היעלה על הדעת דבשביל שאמרה טמאה אני שתהא מותרת וכי תימא דקושיית הירושלמי היא שלא נאמין אותה שהיא טמאה ונכוף אותה שתשתה גם זה לא יתכן שאפילו לא אמרה שהיא טמאה אלא שאמרה שאינה רוצה לשתות ליכא כפייה כלל וא"כ מהיכא תיתי שאם אמרה שהיא טמאה שנכוף אותה לשתות ואולי היו סבורים דמשנה זו לא מיירי בשקדם קינוי וסתירה אלא מילתא באפי נפשה היא דהאומרת שהיא טמאה אסורה בתרומה ומש"ה אמרו דאתיא כמשנה ראשונה ולא ידעתי מי הזקיקם לדוחק זה דהא מתני' פשטה מיירי בבת שתייה וכעת צל"ע ולדידי למשנה ראשונה וכן לרבה דאית ליה דאף למשנה אחרונה אינה אוכלת ק"ל דמאי אתא לאשמועינן פשיטא דהא אפילו שלא קדם קינוי וסתירה אסורה בתרומה כ"ש זו שקדמה לה קינוי וסתירה ואם לומר דמתניתין אתא לאשמועינן דאין הבעל יכול לכופה לשתות זו מלבד שהוא דבר פשוט הא שמעינן לה ממתני' דריש ארוסה דקתני אלו לא שותות ולא נוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך. אשר על כן נראה לי דודאי מתני' לא אתא לאשמועינן דאם אחר קינוי וסתירה אמרה שהיא טמאה שהיא אסורה בתרומה דזה דבר פשוט הוא דהא זונה היא אלא הכא מיירי בשכבר שתתה ובאידך דבאו עדים שהיא טמאה דאוקמה רב ששת אחר שתייה משום דקודם שתייה פשיטא הכא נמי מיירי אחר שתייה ואשמעינן דאע"ג דכבר שתתה ויצאת נקייה אם אמרה טמאה אני נאסרה בתרומה ולא אמרינן מדלא בדקוה המים שקרנית היא משום דאיכא למימר או שתלתה לה זכות או שהיו עדים בטומאה או שהבעל לא היה מנוקה מעון ועל זה הקשו

בירושלמי דא"כ דמיירי אחר שתייה א"כ אתיא כמשנה ראשונה דאי כמשנה אחרונה נהי דליכא הוכחה דמשקרת מדלא בדקוה מ"מ אמאי נאמין אותה ולזה תירצו דמאחר שקדם קינוי וסתירה אף שלא בדקוה מ"מ רגלים לדבר שנטמאה ואנו מאמינים אותה ואנו תולין מה שלא בדקוה המים בסיבה אחרת וזה נ"ל שהיתה כוונת הירושלמי והוא דרך נכון בעיני אך דברי התוספות שהקשו מר"ש קשים בעיני דאם התוס' ס"ל דמיירי מתני' קודם שתייה ולאחר קינוי וסתירה קשה מה שהקשינו. עוד אני תמיה דהא רב ששת לא אמר התם דאוכלת אלא משום שלא תוציא לעז על בניה ואם נתארמלה או נתגרשה מודה רב ששת דאינה אוכלת וכדאיתא בסוף נדרים ואם כן הכא דאנו מוציאין אותה מבעלה למה תאכל. גם מה שכתבנו לדברי הירושלמי דס"ל דמתני' איירי אחר שתייה ג"ז אינו מעלה ארוכה לדברי התוס' דלא ימנע אי ס"ל דבאומרת טמאה אני אחר שתייה אסורה לבעלה א"כ לא שייך הכא מילתא דרב ששת ואי ס"ל דמותרת לבעלה וכמשנה אחרונה א"כ למה לא תאכל הא איכא למיחש שתוציא לעז על בניה ואם הם סוברים בתחילה דמתני' לא איירי בשקדם קינוי וסתירה אלא מילתא באפי נפשה היא והוה ס"ל דמאי דתנן דאסורה בתרומה הוא דוקא בתרומה אבל לביתה שריא וכמשנה אחרונה ומש"ה הקשו מרב ששת מלבד דדרך זה כמו זר נחשב דהא קתני ושבאו עדים והתם אסורה היא לבעלה ועוד דפשטא דמילתא הוא דמתני' בלאחר קינוי וסתירה איירי עוד זאת אדרש מה שכתבו דרגלים לדבר ואפי' רב ששת מודה דכיון שאמרו דמתני' איירי בלאחר קינוי וסתירה שהיא אסורה לבעלה מאי שיאטיה דרב ששת הכא. סוף דבר דברי התוס' לא יכולתי להולמם: **מת בעלה קודם שישקנה כו'**. (*א"ה עיין במ"ש הרב המחבר פ"ב מהלכות סוטה דין י"ב) :

פרק ט

הלכה ב

והיוצא ליהרג מבתי דינים עכו"ם כו'. מ"ש מרן דהיאך אפשר שנחזיקהו כמת ודאי בגמר דין בלבד לפי דעת הרב בפרק א' מהלכות ערכין שכתב רבינו מי שנגמר דינו בב"ד של ישראל והעריכו אחר אינו חייב כלום שהרי הוא כמת הו"ל לבאר דהיינו כשהעמידוהו בבית הסקילה כמ"ש כאן. איברא דקושיא זאת נופלת לסברת מהריק"א שהשוה ערכין להההיא דכל הגט דאתמר לגבי גט אבל כבר כתבתי שאין זווגם עולה יפה יע"ש (*א"ה עיין בקונטרס מהרח"ש) :

הלכה ד

אמרה לה צרתה או אחת מהחמש נשים וכו'. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר פי"ב מהלכות גירושין) :

הלכה ו

הכותב נכסיו לאחר וכו'. בדברי מרן הגדילו התערובות דבפלוגתא דת"ק ורשב"ג אין שם זכר למעוכב גט שחרור דלא שייך כלל והרב כתב כאן גבי מעוכב גט שחרור וז"ל בעיא בהשולח ולא איפשיטא ועוד יתבאר בסמוך ע"כ. וזה לא נתבאר כלל. ועוד הוסיף לקמיה וז"ל וכיון דמספקא לן כמאן הלכתא פסק לעיל בסמוך לחומרא. וכל אלו הדברים הם תמוהים מאד וצ"ע:

הלכה ז

ישראל ששכר בהמה מכהן כו'. כתב ר"ע דמאכילה אע"פ שמזונותיה על ישראל וכ"כ התוס' ר"פ אלמנה לכ"ג. אך בפ"ק דע"ז (דף ט"ו) כתבו דדוקא כשאין מזונותיה על ישראל כי אם על כהן וצ"ע ורבינו הביא המשנה כצורתה. ומ"ש דכהן ששכר בהמת ישראל לא יאכילנה תרומה עיין במרדכי פרק אלמנה לכ"ג ודוק:

פרק י

הלכה א

זר שאכל תרומה בשגגה כו'. בספר קרבן אהרן פרשת אמור (דף רל"ז ע"ד) אהא דתניא התם יכול תהא הפרשתו מקדשתו לחייב עליו קרן וחומש ת"ל ונתן לכהן את הקדש מתנתו מקדשתו וכו'. כתב וז"ל יכול וכו' דמשעה שהפריש התרומה היא מקודשת לענין שאם אכלה חייב לשלם קרן וחומש אף קודם שיתן אותה לכהן ע"כ. ואחרי המחילה הס כי לא להזכיר פירוש זה דמעולם לא שמענו חילוק בתרומה אם נתנה לכהן או לא אלא משעת הפרשה נתקדשה ומה שנחלקו בברייתא הוא בתשלומי תרומה דהויא כתרומה לכל דבר והוא ממ"ש הכתוב ונתן לכהן את הקדש ודרשינן דבר הראוי להיות קדש. ובזה נחלקו דר"מ סבר דמשעת הפרשה לא נעשו התשלומין קדש כי אם משעת נתינה ור"א סבר דמשעת הפרשה נעשה קדש ועיין בירושלמי רפ"ו דתרומות שהובאה ברייתא זו ותראה משם איך כוונת הברייתא היא כמו שכתבנו ועיין בהר"ש שם ודוק:

הלכה ד

כמו שאין חייבים על מעשר [שני] שלו כמו שיתבאר. כצ"ל והוא בפ"ה מהלכות מעשר שני דין ג':

הלכה ה

אכל תרומה במזיד וכו'. כגון שלא התרו בו אבל אם התרו בו לוקה ואינו משלם וכמ"ש רבינו לעיל פ"ו דין ו' וכ"כ מרן שם וכ"כ רבינו בפי' משנה זו:

הלכה יד

שתי קופות כו' אין ידוע איזו היא תרומה כו'. דין זה הוא משנה פ"ז דתרומות מ"ה וכיוצא בזה כתב רבינו בפ"ה מהלכות אלו דין כ"ב דכל שהוא ספק תרומה אינו חייב חומש ונסתפקתי אם חייב להפריש מספק דשמא התרומה אכל ויהיו התשלומין והחומש תרומה וימכרנה לכהן ומה שהביאני לזה הוא שראיתי לתוספות בפרק נושאין על האנוסה (דף צ"ט) עלה דמתני' דנתערב ולדה בולד שפחתה כו' דקתני שאם אכלו תרומה אינם משלמים קרן וחומש שכתבו נהי דאין משלמים מ"מ צריכים להפריש משום כפרה ע"כ, וא"כ כי היכי דבספק כהן דקי"ל מוכרין את התרומה וכדתנן התם והטעם הוא משום המוציא מחבירו עליו הראיה ואפ"ה אם אכלו תרומה צריכים להפריש משום כפרה ה"נ בספק תרומה צריכים להפריש משום ספק ונראה דבשני דינים הללו דהיינו ספק כהן או ספק תרומה צריכים להפריש הקרן והחומש מחולין מתוקנים כדין כל אוכל תרומה בשוגג דאי לא לא הויא ליה כפרה כיון שלא הפריש כדינו וימכור הקרן והחומש לכהן לפי שהם ספק תרומה דומיא דמאי דאמרי' בירושלמי בפ"ג דחלה עלה דמתני' דגר שנתגייר דקתני ואם ספק חייבת בחלה דנוטל דמיו מן הכהן כיון שהוא ספק אם חייב בחלה ואע"ג דבדמאי דקי"ל דמפריש תרומה מעשר מספק נראה מדברי רבינו בפ"ט מהלכות אלו דין ה' שנותנה לכהן בלא כסף וכן כתב רש"י בפרק עגלה ערופה (דף מ"ח) והתוס' בפ"ק דיומא (דף ט) ד"ה מעשר וכבר עמדתי על זה בספר ראשון סי' י"ט והרואה יראה ממה שכתבנו שם דהכא בנדון דידן נוטל דמיו מהכהן. (א"ה תמצאנו לקמן פ"ט מהלכות מעשר דין ב' יע"ש) :

הלכה יח

כל האוכל תרומה בין בשוגג בין במזיד וכו'. דין זה הוא ריש פ"ו ממסכת תרומות, אך מ"ש בין בשוגג בין במזיד לא ידעתי מנא ליה הך מלתא דלפי פשטן של דברים דין זה אינו אלא באוכל תרומה בשוגג שהתשלומין תרומה ומש"ה אינו משלם כי אם חולין מתוקנים משום דקרא קאמר ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות קדש אבל באוכל במזיד דקי"ל דהתשלומין חולין לכל דבר וכמו שכתב רבינו בדין ט"ו א"כ מהיכא תיתי שלא ישלם מעות או מטלטלין דקרא דונתן לכהן את הקדש באוכל בשגגה מיירי ובפרק הזהב (דף נ"ד) אמרינן תרומה אינה משתלמת אלא מן החולין דרחמנא אמר ונתן לכהן

את הקדש דבר הראוי להיות קדש כו' ופירש"י תרומה זר האוכל בשוגג אינה משתלמת מעות אלא פירות חולין שהתשלומין נעשין תרומה כדכתיב את הקדש מה שהוא נותן לו נעשה קדש אלמא מידי דחזי להכי בעינן, הרי דעת שפתיו ברור מללו שדין זה אינו אלא באוכל בשגגה לפי שהתשלומין תרומה אבל במזיד שהתשלומין חולין משלם אפי' מעות וכן כתב בפ' כל שעה (דף ל"ב) עלה דההיא דאמרינן איבעיא להו כשהוא משלם לפי מדה משלם או לפי דמים משלם כו' ופי' שם איבעיא להו כיון דגבי תרומה בשוגג קפיד רחמנא אתשלומי פירות ולא מעות כדכתיב ונתן לכהן את הקדש לפי מדה משלם או לפי דמים משלם בגזלן דחולין שוגג או מזיד וכן גזלן דתרומת מזיד לא איבעיא לן כיון דלא קפיד רחמנא אתשלומין דידהו דאמר ישיב אפילו שוה כסף ואפילו סובין ודאי לפי דמים משלם ע"כ הרי דס"ל כמו שכתבנו. ודע שמ"ש רש"י וכן גזלן דתרומת מזיד היינו בשאכלה דוקא אבל אם לא אכלה פשיטא דאין חילוק בין שוגג למזיד דלא חייב הכתוב אלא לאוכל בשוגג וזה פשוט ומתבאר פ"ו ומסכת תרומות מ"ד יע"ש וכן נראה שהוא דעת הר"ש שכתב בריש פ"ו עלה דמתני' דתנן אם רצה הכהן למחול אינו מוחל דטעמא הוא דכיון דגזרת הכתוב שחייב לשלם דבר הראוי להיות קדש ואין יכול לפטור עליו בדמים אין הדבר תלוי בבעלים ע"כ. הרי לך מבואר לפי טעם זה דבאוכל במזיד דקי"ל דאם רצה הכהן למחול מוחל וכדתנן בריש פ"ז הטעם הוא לפי שלא הקפיד הכתוב בתשלומיו לשלם דבר הראוי להיות קדש ויכול לפטור עצמו בדמים וכדברי הר"ש כתב רבינו עובדיה בריש פ"ו יע"ש אך בריש פ"ז עלה דמתני' דאם רצה הכהן למחול מוחל כתב והואיל והם חולין אם רצה הכהן למחול מוחל מה שאין כן בתשלומין של שוגג שאם רצה למחול אינו מוחל מפני שהם קדש ע"כ. ולפי זה אפשר לומר דגם באוכל במזיד משלם פירות מתוקנים אלא שההפרש שיש ביניהם הוא דבשוגג התשלומין הם תרומה ולפיכך אינו מוחל לפי שהוא קדש אבל במזיד דהתשלומין הם חולין אם רצה למחול מוחל אך מדבריו בריש פ"ו מוכח שאין הטעם אלא דבמזיד משלם אפי' מעות ולפיכך יכול למחול אבל בשוגג דמשלם פירות מתוקנים אינו יכול למחול ולסברת רבינו דס"ל דגם במזיד משלם חולין מתוקנים הטעם דבשוגג אינו יכול למחול ובמזיד מוחל הוא משום דבשוגג התשלומין הם תרומה ומש"ה אינו מוחל אבל במזיד דהתשלומין הם חולין מש"ה יכול למחול וכמ"ש רבינו עובדיה בריש פ"ז אי נמי אפשר לומר דס"ל לרבינו דשאני שוגג דהוי כפרה כקרבן ומש"ה אינו מוחל וכבר צדד טעם זה הר"ש בריש פ"ו יע"ש וכן כתבו התוס' בפרק אלו נערות (דף ל) ד"ה שאכל תרומה יע"ש. נסתפקתי אם משערים כמה היתה שוה התרומה וישלם מן החולין באותו שווי לפי שהתרומה

בזול לפי שאינה מאכל כל אדם ולפ"ז אם אכל כזית תרומה ישלם פחות מן החולין או דלמא כשמשערין שווי התרומה משערין אותה כאילו היתה חולין. וראיתי להר"ש פ"ו דתרומות מ"ד שכתב דמי תרומה שהן יקרים כחולין גם יכול לשלם דמים ע"כ. משמע מדבריו דיש שתי קולות גנב מן האוכל דאילו גנב שמין את התרומה בשוויה שהיא בזול וג"כ משלם מדבר שאינו ראוי להיות קדש אבל באוכל משערין את התרומה כאילו היתה חולין ומשלם מדבר הראוי להיות קדש. אך ראיתי להר"ב תי"ט שכתב וקרן דמי תרומה לשון רש"י כלומר מעות כמו שנמכרת תרומה בשוק ע"כ דאילו שווי תרומה קרן וחומש דמשלם מן החולין נמי בשווי התרומה משלם עכ"ל. נראה מדבריו דס"ל דמאי דתנן דמי תרומה הכוונה היא שמשלם מעות וזהו ההפרש שיש בין דמי תרומה למן החולין. ועיין בפרק ו' דתרומות מ"ג דתנן המאכיל את פועליו תרומה כו' ועיין במה שכתבתי בספר שלישי סי' ס"ב: (*א"ה חבל על דאבדין כי זה אחד מהספרים שנגנבו):

פרק יא

הלכה ו

שמן של תרומה כו'. עיין לקמן פרק ה' מהלכות שמטה ויובל שיש ללמוד משם לתרומה:

הלכה ח

סך הוא הכהן בשמן וכו'. דין זה הובא בפ"ק דכריתות (דף ז') ואמרינן דהטעם הוא משום דכתיב ומתו בו כי יחללוהו ופירש מרן דכיון שסך כבר הוא מחולל וכשבא הישראל ומתעגל בו אין זה מחללו שכבר נתבטל. ומ"ש רבינו מותר לזר למושחו כתב מרן דט"ס הוא וצריך להגיה למשמשו כו'. והנה מתוך אלו הדינים נראה דע"כ לא הותר אלא לאחר שסך הכהן עצמו להתעגל עמו משום דאעפ"י שנסוך הימנו מ"מ כבר נתחלל בסיכת הכהן אך בתחילה שיהיה הישראל סך את הכהן בידו נראה דאסור לפי שהוא נסוך הימנו בידו קודם שיתחלל אלא שראיתי לרבינו בפי' המשנה פ"ב דמעשר שני מ"ב דתנן ר' שמעון אומר אין סכין שמן של מע"ש בירושלים וחכמים מתירים אמרו לו לר"ש אם הקל בתרומה חמורה לא נקל במע"ש הקל כו' ופי' שם שר"ש אומר שאסור לאדם שיאמר לחבירו בירושלים שימשח אותו בשמן של מע"ש ושתמשח יד המושחו ותהיה שכרו על המשיחה שמשחו וזה אינו מותר ר"ל שישתכר אדם ממעות מע"ש וחכמים מתירים כי הם אומרים שאין דמים למשיחת ידו ואין מקפידין בזה ואמרו לר"ש אם הקל בתרומה חמורה ענינו שהיא אסורה לזרים והתירו בה בזה המעשה ר"ל שיתן הכהן

לישראל שמן של תרומה וימשח אותו בו ולא נקפיד במה שידבק בידו מן השמן אינו דין שנתיר זה במעשר הקל שנאמר שאנו לא נקפיד במה שידבק בידו מן השמן ע"כ. הרי לך מבואר שמותר לזר לסוך הכהן בידו ואע"פ שידו נסוך משמן תרומה ע"כ. ולפ"ז כל מה שהוצרכו לטעמא דקרא של ומתו בו כי יחללוהו הוא דוקא שנסוך כל גופו כגון שהוא מתעגל על גביו דאי לאו טעמא דכי יחללוהו הוה אסור כסתם סיכה דאסור לזר אבל לסוך לכהן בידו שרי אע"פ שנסוך קודם שנתחלל לפי שמשיחת ידו הוא דבר מועט ואין מקפידין בזה. ומ"ש רבינו דמותר לזר למושחו הכוונה היא כמו שכתב מרן שהוא למודדו והוא מה שנוהגים למשמש איברי האדם במרחץ לישבם ולתקנם ובזה נסוך כל גופו ולא שרי כי אם מטעם שכבר נתחלל שאם לא היה כי אם בידו לבד אף שלא היה מחולל הוה שרי וכדכתיבנא. וראיתי לרבינו שסיים וכן אמרו בירושלמי מה הקלו בתרומה כהדא דתניא סך כהן תרומה ומעגילו ע"ג מעיו ואינו חושש ע"כ. והנה הביא דברי הירושלמי הללו להכריח שאין כוונת ר"ש במה שאמר אין סכין שמן של מע"ש שלא ניתן לסיכה דא"כ כוונת חכמים באומרם הקלו בתרומה הוא דבר פשוט דהיינו שניתן לסיכה ואין שום חילוק לדברי הירושלמי הללו עם פי' זה וכבר הביא רבינו פי' זה בתחילת דבריו ודחאו בשתי ידים אך הדבר הקשה עלי הוא דגם לפי פירושו לא יתיישב הירושלמי הזה דמה ענין מתני' להההיא ברייתא דסך כהן כו' דההיא טעמא הוא משום דכבר היא מחוללת אבל הכא במתניתין שרצו להתיר אף קודם שנתחלל מנא לן. וסבור הייתי לומר דהירושלמי ס"ל דמחלוקת זה דר"ש ורבנן מיירי בשנתן הכהן שמן על בשרו ואמר לישראל שיסוך אותו ואף אם נאמר שהישראל נתן השמן על גבי הכהן מ"מ אין דרך סיכה בכך אבל הסיכה היא כשיסוך אותו שנסוך ידו דאל"כ נמצאת שמן של תרומה אסורה בנגיעה לישראל לפי שנסוך ידו וזה לא הוזכר בשום מקום ולפ"ז שהסיכה היא במה שהישראל סך את הכהן ונסוך ידו ס"ל לר"ש דזה אסור לפי שמשתכר במעשר שני וחכמים מתירים משום דס"ל דכיון שכבר נתחלל שמן זה בגוף הכהן אין בו קדושת מעשר שני ומותר להשתכר בו והביא ראיה לזה מתרומה שהיא אסורה לזרים ואמרינן דאם נתחללה מותר לישראל לסוך הימנה לפי שאין בה קדושת תרומה כ"ש במעשר שני הקל שנאמר שאם נתחלל שאין בו קדושת מעשר שני. ודרך זה אף שניתן להאמר בדברי הירושלמי מ"מ דברי רבינו שבפי' המשנה אינם סובלים פי' זה שהרי כתב דטעמייהו דחכמים דמתירים הוא משום דס"ל שאין דמים למשיחת ידו כו' ולפי מה שכתבנו אף שיהיה דמים למשיחת ידו אין בו איסור לפי שאין בו קדושת מעשר שני לפי שכבר נתחלל וכן כתב בחיבורו פ"ג מהלכות מעשר שני דין כ"ג אומר

אדם לחבירו בירושלים לסוך אותו בשמן מע"ש אע"פ שנסוכה ידו ואין זה בשכר סיכתו ע"כ, מוכח בהדיא דאם היה בשכר סיכתו היה אסור. סוף דבר דברי רבינו הללו צריכין אצלי תלמוד: ודע שכפי הפי' הראשון שכתבנו אני תמיה למה השמיט רבינו דין זה דאף קודם שנתחלל מותר לישראל לסוך אותו אף שנסוך הימנו ומלבד שלא הביא דין זה מדקדוק דברי רבינו שכתב סך הוא הכהן עצמו בשמן כו' ואם סך עצמו בשמן כו' מדברים הללו נראה שלא הותר לישראל לסוך אותו וכי תימא דרבינו בחיבורו חזר בו ממ"ש בפי' המשנה ופירשה למתני' כהר"ש ולפי זה מה שאמרו אם הקלנו בתרומה הכוונה היא שניתנה לסיכה הא ליתא וכמבואר בדבריו ממה שכתב בפ"ג מהלכות מע"ש דין כ"ג וצ"ע: עוד ראיתי לדקדק בדינים אלו במ"ש מרן וזה טעם לכל מה שנזכר למעלה שכיון שנהנה בהיתר הותר אח"כ ליהנות באותו שמן עצמו וכיון מרן על מ"ש רבינו אבל סך את רגליו ולובש המנעל או הסנדל וסך כל גופו וכו' ולא ידעתי כוונת מרן במ"ש שנהנה בהיתר אם הדברים הם בדקדוק דדוקא כשנהנה בהיתר הותר אח"כ ליהנות באותו שמן אך אם לא נעשה בהיתר לא וכנון ישראל שסך עצמו בשמן תרומה לא הותר לישראל אחר להתעגל על גביו אע"פ שכבר נתחלל לפי שלא נתחלל בהיתר כי אם באיסור וסימנים מצאתי לזה ממ"ש רבינו בפי"ג מהלכות מעשר דין י"ז נתן הכותי שמן ע"ג טבלא להתעגל עליה משעמד מותר לישראל לישב אחריו ע"כ. ולפי הנראה דהיתר זה הוא בדמאי שהרי בדיני דמאי קא עסיק אבל בודאי אסור וא"כ מאי שנא גבי תרומה דקי"ל דאם נתחלל דשרי וגבי טבל קי"ל דאף אם נתחלל אסור. ולפי מה שדקדקנו מדברי מרן ז"ל ניחא דשאני תרומה שנתחלל בהיתר אבל טבל לא משכחת לה חילול בהיתר ומש"ה אסור בודאי ומותר בדמאי. שוב ראיתי דאין מכאן הכרח דאפשר דדוקא גבי תרומה דגלי קרא ומתו בו כי יחללוהו אמרי' דאם נתחלל שרי אף שנתחלל באיסור דהא ס"ס כבר נתחלל אבל גבי טבל אף שנתחלל אסור. אך קשה לי דהא עיקר איסורא דטבל נפקא לן מקרא דולא יחללו וא"כ כי היכי דדרשי קרא דכי יחללוהו למעט המחולל ה"נ נדרוש קרא דולא יחללו למעט טבל המחולל. ומ"ש רבינו ואם סך עצמו בשמן ונכנס למרחץ וכו' אפשר שדקדק רבינו לומר שלא הותר לכהן לסוך במרחץ וזה נלמד ממ"ש בפ"ה מהלכות שמטה ויובל דין ו' ודוק:

הלכה ט

מפני שאינו ראוי למאכל אדם. כתב מרן כלומר אלא ע"י הדחק שאם לא היה מאכל אדם לא היה מתחייב בתרומה. ועיין לעיל פ"ב ובפרק שאחר זה דין ז':

הלכה טו

אותה התמצית תרומה. עיין במ"ש התוס' בבא בתרא פ"ה (דף פ"ז) ד"ה והתנן דבמעשרות אין הדין כן ודוק:

הלכה יז

ישראל שהיה אורח אצל כהן כו'. עיין במרדכי פרק אלמנה לכ"ג ודוק:

הלכה יח

וכן מדליקין שמן שריפה בבתי כנסיות וכו'. מדברי התוס' פרק כל שעה (דף ל"ד) נראה דס"ל דברשות כהן קאי לכל השנויין במשנה ולטעמייהו אזלי דס"ל דהנאה של כילוי לא אסור מן התורה לזרים כמ"ש שם ובפ"ב דשבת (דף כ"ו) ד"ה אין. אך דעת רבינו הוא דהנאה של כלוי לא אסור אלא מדרבנן וכמ"ש הר"ש בסוף תרומות בשם ה"ר משה בר אברהם ובצורך רבים לא גזור. וכן ההיא דלעיל דוטובל הישראל מעיקרא הותר משום סכנה ושוב לא נאסר אך אם היה איסורו מן התורה הוא תימה איך לא חזר לאיסורו ועיין במ"ש התוס' בר"פ אלמנה לכ"ג כי שם האריכו בזה. (*א"ה עיין פ"ב מהלכות אלו דין י"ד) :

הלכה כא

גידולי תרומה הרי הם כחולין כו'. ראיתי לבאר אם גידולי היתר מעלים את העיקר האסור או לא לפי שראיתי בדין זה מבוכה גדולה בין הראשונים ז"ל. גרסינן בפרק הנודר מן הירק (דף נ"ז) ישמעאל איש כפר ימא העלה בידו בצל שעקרו בשביעית ונטעו בשמינית ורבו גידולין על עיקרו והכי קא מיבעיא ליה גידולי היתר ועיקרו אסור כיון דרבו גידוליו מעיקרו אותן גידולי היתר מעלין את האיסור או לא והנה הר"ן ז"ל כתב ורבו גידולין על עיקרו לאו רבייה בלחוד קאמר אלא רבייה שכיוצא בה במידי דאתי מעלמא היתה בה כדי לבטל את האיסור מיהו בגידולין מספקא ליה אי גידולי היתר מעלין את האיסור או לא ונ"ל דעיקר ספיקיה אי אמרינן דגידולין כיון דנמשכין ויוצאין מן העיקר שאינו כלה אי הוו להו כעיקר ואסירי אי הוו להו כהיתר ומעלין את האיסור ובדין הוא דהוה ליה למיבעי גידולין עצמן שרו או אסירי מיהו הא בהא תליא דאי גידולי היתר מעלין את האיסור פשיטא דשרו ואי אין מעלין פשיטא דאסירי דאי שרו היו מעלין ע"כ. והנה המתבאר מתוך דברי הר"ן הללו הוא דעיקר הספק הוא אם הגידולים נמשכין אחר העיקר ודינם כמוהו ולפי זה פשיטא דאין הגידולים מעלים את העיקר או דילמא גידולי היתר אינם נמשכים אחר העיקר ובהיתרם הם עומדים ולפ"ז מעלים את העיקר בשיעורו כדין כל היתר שנתערב באיסור ואמרינן דאתא לקמיה דר' יצחק נפחא ופשט

ליה מן הדא דאמר ר' ינאי בצל של תרומה שנטעו ורבו גידולו על עיקר מותר ופי' הר"ן מותר כלומר דלא הוי תרומה דאתו גידולין ומבטלין עיקר מיהו טבל הוי דהא בטלו גידוליו את העיקר ובהא אמרינן מותר לומר דפקע שם תרומה מיניה ושרי באכילת עראי ולקמן בע"ה נבאר דברי הר"ן הללו והקשה לו ר' ירמיה לרבי יצחק דאמאי שביק תרין דס"ל דלא אתו גידולין ומבטלין את העיקר ועביד כחד ואמרינן מאן אינהו תרין דאמר ר' יוחנן ילדה שסבכה בזקנה ובה פירות אע"פ שהוסיפה מאתים אסור ואמר רבי יוחנן בצל שנטעו בכרם ונעקר הכרם אסור והנה מהני תרי מימרי מוכח דלא אתו גידולין ומבטלין את העיקר ואמרינן דר' אמי פשיט לה מהא דאמר ר' יוחנן ליטרא בצלים שתקנה וזרעה מתעשרת לפי כולה כלומר לפי הגידולין והעיקר אלמא אתו גידולין המחוייבין ומבטלין את העיקר הפטור ודחו ראיה זו דדילמא לחומרא שאני ופי' הר"ן לעולם אימא לך דמדינא לא אתו גידולין ומבטלין עיקר דאדרבא הרי הם כמוהו (א"ה חבל על דאבדין):

הלכה כב

גידולי גידולין חולין לכל דבר וכו'. עיין במ"ש מרן. ודע דגבי טבל קי"ל דבדבר שאין זרעו כלה אפי' גידולי גידולין אסורים ודוקא עד שלש גרנות והד' מותר כמ"ש רבינו בפ"ו מהלכות מעשר דין ו' וגבי תרומה הד' אסור והה' מותר וכמ"ש הר"ש בפ"ט דתרומות מ"ו יע"ש. ומ"ש רבינו והמדומע ותוספת תרומה לא ידעתי מהו ונ"ל שהוא ט"ס והגי' הנכונה היא ותשלומי תרומה דהיינו מי שאכל תרומה בשוגג דקי"ל דתשלומין תרומה לכל דבר חוץ שאם נזרעו גידולין חולין וכמ"ש רבינו לעיל פ"י דין ט"ו יע"ש:

פרק יב

הלכה א

אסור לטמא את התרומה כו'. מתוך דברי התוספות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף ל"ג) ד"ה הכי גרסינן נראה דלר' יוחנן דמוקי לקרא דכל קדש בתרומה טמא שנגע בתרומה לוקה וכן נראה ממ"ש שם ד"ה ההיא בשם ה"ר חיים אך בפרק אלו הן הלוקין (דף י"ד) ד"ה ההוא כתבו בשם הר"ש מדרוי"ש דלעולם ליכא מלקות לר"י בנגיעה וכן הוא דעת רבינו אף שפסק כרבי יוחנן בפרק י"ח מהלכות פסולי המוקדשין וכן נראה מן הסוגיא דפרק הערל (דף ע"א) דאמרינן דקרא דבמים יובא איצטריך לנגיעת תרומה אלמא ליכא מלקות בנגיעה ודוק:

הלכה ז

התלתן והכרשינין של תרומה הואיל ואינו מאכל אדם כו'. עיין לעיל פרק ב' ופי"א דין ט':

הלכה יח

אסור לכהנים ולוים לסייע כו'. כתב מרן ואמרי' התם דתרומת ח"ל אין בה משום המסייע כו' ועי' לקמן פ"ה מהלכות בכורים דין י"ב:

הלכה כ

לא יתן אדם תרומה לשומר גתו. תוס' פ"ו דדמאי:

הלכה כב

והאשה שמא תתגרש כו'. פסק כרב פפא ורב הונא דאיכא למיחש לכולהו. ודע דאף בבת כהן איכא לטעמא דשמא תתגרש משום דגזרו אטו בת ישראל מדלא נאמרה ביניא זו בגמרא והכי איתא בהדיא בפ' האשה רבה (דף פ"ו) יע"ש:

פרק טו

הלכה ב

חבית סתומה שנתערבה וכו'. עיין במה שכתב מרן בפרק ז' מהלכות ע"ז ובתשובת הרשב"א סימן שכ"ה. ומ"ש מרן בשם הר"י קורקוס דע"כ לא התיר ר"ן אלא בנפלה מעצמה כו' עיין במה שכתב הטיו"ד סי' ק"י בשם ר"י ובמ"ש מרן שם בשם שערי דורא ועיין בספר ברכת הזבח (דף נ"ח:) :